

személyi és házi okokon kívül dynasztikus érdekek is sarkalhatták, hogy válópórt indítson meje ellen, a ki ép oly nagyravágó, a milyen szép, ép olyan szeszélyes, a milyen jó lelkületű aszszonynak mutatta be magát.

A férj és nő közti benső egyetértésnek, fájdalom, talán örökre történt földulása után Milán király alig remélheti többé, hogy Sándor trónörökösön kívül még több gyermeke is legyen; egyetlenegy családfejtartó pedig egy uralkodóházban mindig aggasztó a dynasztia főmaradására, kivált egy oly államban, melynek viszonyai még teljesen meg nem állapodtak s melynek biztonságát minden lépten-nyomon veszélyek fenyegethetik. Ha Sándor trónörökös el találana halni, mielőtt még családot alapíthatna s utódokat hagyna hátra, az Obrenovics-dynasztiaának vége — Szerbia újra a legnagyobb zavarokan lesz eléje vetve s az orosz befolyás újra bevonul a Karagyorgyevicsekkal, a csár által rezervában tartott e trónkövetelőkkel.

Milán még fiatal, erőteljes ember, abban a korban van, hogy egy új, boldogabb házassággal, melyen isten áldása volna, elejét vehetné az országát fenyegethető bizonytalan végzetnek. Hányszor, de hányszor tették hasonló tekintetek elkerülhetetlené, hogy koronás fejedelmek fölbontsák korábbi házasságukat s más házasságra lépjenek. S a történelem megbocsátotta azt nekik.

Natalia királyné, mint nő és anya, igaz, soha az elválásra okot nem adott. Házassága tiszta volt és kifogástalan. De vajjon Beauharnais Jozsefné és még annyira nem az volt-e szintén? S a fejedelmi mártírnők emlékeinek kegyelmeivel adózik az emberiség, mint a kik önhibájokon kívül, de egy nagy érdekért önként áldozták föl boldogságukat s ez által millióknak lettek jóltevői.

Natalia királyné is biztosítaná a maga számára a história rokonszenvét s Szerbia népének háláját, ha ily áldozatra szánná el magát.

Csakhogy Natalia szintoly büszke és hajthatatlan jellem, mint királyi férje. Vonakodásának nem is pusztán női hiság az oka, mely a koronáról, a királynéi címről való lemondást lehetetlenség színében tüntetné föl lelke előtt.

Nem. Őt is meggyőződés vezeti, mint Milánt. Érzelmét őt hazájához, Oroszországhoz fűzik s az oroszokkal rokonszenvező radikális párt embereit tünteti ki bizalmával. Azt hiszi, hogy Szerbia csak az orosz barátság által biztosíthatja jövődjét s hogy az veszedelmes politika, melyet férje követ. A csár nevezetése ő neki elviselhetetlen valami s nagy veszedelmek csiráját sejtí benne. Ragaszkodik tehát királynéi rangjához, remélve, hogy így a szerinte tévelygőket még helyes utra terelhetnie alkalmá lesz. Ha Milánnal valami emberi dolog esnék, itt van ő, a ki fia nevében tovább vezethetné az ország ügyeit s támaszkodva a csár jóindulatára, biztosíthatná Szerbia boldogulását.

Ép oly jogos meggyőződés, akár az uráé. Csak az a különbség a kettő között, hogy most a király személyéhez vannak kötte a souverain jogok, s annak politikája mellett minden, ezzel ellenkező politika törvénytelen, jogtalan és kárhuzatos. Két ellenkező politika egy államban nem érvényesülhet egy időben, egyiknek engedni kell, természetesen annak, mely nélkülözi az alkotmányoszerű jellegét.

Bármi igazna lenne tehát ez esetben Natáliának, mint nőnek; mint királynőnek nincs igaza.

Mult heti számunkban bemutatuk a szép királyné s a szerb trónörökös arcképét. Ezuttal Milán királyt mutatjuk be fiával, azon fényképi fölvétel után, melyet a király tavaly nyáron a Kárpátok tövében készítettett, midőn magyarországi tartózkodása alatt Tátrafüredet is meglátogatta.

DALOK.

I.

Mint a hárfa, vigan zendül,
Mosolyogva nyílik ajkad;
De ha szó van szerelemről,
Mért hogy olyan félve hallgat?

Édes bűbáj tartja fogva,
Vagy valami rejtett bánat?
Nem tudom, csak álmodozva
Ujra értem azt a vágyat:

Rajta csüggni hosszan, szótlán,
Mint a harmat a virágon,
— Rálehelni édes csókban
Hű szerelmi vallomásom!

II.

Hasztalan rejtéd, mit érzesz,
Rám ragyogja szép szemed;
Nem tud az a tettetéshez,
A ki mint te, úgy szeret.

Óh a szív, az el nem hallgat,
Mint bánatot hangyaboly,
S elrúl — bár szótlan ajkad —
Egy tekintet, egy mosoly.

III.

Nem lelek addig nyugalmat
Mig e vágy ég lelkemen,
Óh, ne vond el édes ajkad,
Szép mosolygó kedvesem.

Nézd, leszállt a bűvös alkony,
Súgó lombok árnya int,
Jöjj, a míg a szomjas ajkon
Összefornak vágyaink.

Esti szellő szárnyra kelve
Halkan súgja el dalát,
S szívünkben a mult keserve
Üdvösségre olvad át!

SAJÓ SÁNDOR.

A BERNADOTTE-HÁZ.

Minden bitórló, ha a politikai és katonai államesiny sikerült után a trónt elfoglalta, azon van, hogy a trónt ne csak a maga, hanem családja és utódai részére is biztosítsa. E nagyra-vágástól I. Napoleon, a francziák nagy császára sem volt mentes; az a nagy szellem, kit a konvent rémuralmának tisztító tüzeből puritán szereplésében Phönixként kiemelkedett nagy francia köztársaság: *liberté, égalité* és *fraternité* igéi és új eszméi vetettek a felszínre, hogy *demokrata* hadserégének élén, hadvezéri pálcájával megírja a francia történelem legdicsebb lapjait; az a Napoleon, ki a maga részéről minden legitim jogot gyűlölt és lábbal tipott, de midőn császár lett, oly következetlen volt, hogy követelte a jog respektálását családja számára ellenségeitől! Hogy trónját megerősítse, nemcsak a szereplés teréről visszavonult régi nemesség helyén keletkezett s győzelmes tábornokaiól szervezett új arisztokráciával vette magát körül, hanem hogy a Napoleonidák francziarszági uralmának az európai dynasztikák körében is szerezzen híveket és pártfogókat, világszerte rettegett hatalmát és befolyását arra használta fel, hogy az üresedésbe jött európai trónokat rokonaival és kedvező marsalljaival töltötte be. Csupán e czéloból történt a csak néhány évig tartott *«rajnai szövetség»* létrejövetele s Vesztfália királyságának megalapítása, melynek trónjára a hatalmas császár vérrokonát, a hirhéd *Jerome Napoleon* herceget ültette, kit a vesztfáliai nép szennyos orgiái és kicsapongó életmódja miatt csakhamar elkergetett. A boldogtalan *Murat János* király, ki mint a nagy császár sógora, annak kegyelméből egyszerre csak olasz király lett s ki később jóltevőjétől elpártolva, mint áruló, egy sánczárókban agyonlövettet; a spanyol trónra

emelt Beauharnais József herceg, ki a spanyoloknak szintén nem kellett s nem sokára hasonlóan elűzetett: mindannyian Napoleón teremtményei voltak, pünkösdi királyok, mint a minő a XVIII. században, az osztrák örökösödési háború idejében a bajor házból való *«VII. Károly»* császár volt, kinek dicsősége is csak addig tartott, míg a Mária Terézia jogainak védelmére talpra állított magyar insurrekció a német *«Reichsarmee»*-t szét nem ugrasztotta.

I. Napoleon hadseregeiben a közmondás szerint minden közkatonára «hátibőröndjében hordta a tábornagi pálcát», győztes tábornagi pedig — okulva a naponta látott példák — királyi koronára, vagy legalább egy kis souverain hercegség után vágyakoztak. És ez lassanként oly közönséges dologgá vált, hogy akkor, ha egy ily fényes rangemelés az új császári dinasztia egyik vagy másik kipróbált hívével tényleg megtörtént, senki sem esodálkozott többé rajta.

Mikor *Bernadotte* tábornagy, egy nápolyi hentesmesternek a fia, Napoleon ajánlatára svéd király lett, katonái egyszerűen azt mondták: *«il est passé roi»*, ugy a mint esetleg egy előléptetett káplárról mondták: *«il est passé sergent»* (örmesternek avanszerözött), az egyik esetet épen oly közönséges dolognak tekintvén, mint a másikat.

Azon új dynasztikák melyeket a nagy francia császár kegyelme teremtet, *egynek kivételével* mind letűntek a szereplés teréről, és pedig épen oly rohamosan, mint a mily váratlan és véletlen volt fölbukkanásuk. A nemzetekre fölerőszakolt trónusok összerokadtak, többnyire akkor, a mikor az első császárság még hatalmának tetőpontján állott, a népek akarata ellenére tovább tengődő része pedig egyidejűleg bukott I. Napoleonnak fényes meteoriként lehullott szerencsecsillagával.

Az az egyetlen új uralkodóház, mely a nagy korzikainak parancsszavára egy idegen országban foglalt el egy legitim ő királyi trónt s azon a megváltozott viszonyok közepette is, körülvéve a nép minden osztályának tisztelete és szeretete által, mai napig is uralkodik s idegen származása daczára teljesen egygyé válna nemzetével, a dynasztia és nép kölesönös ragaszkodásának megható példájául áll a világ előtt: a *Bernadotte* svéd és norvég királyi ház, mely e század eleje óta uralkodik a két egyesült éjszaki királyság fölött.

Az a derék *Bernadotte Carolo* polgári hentesmester, ki a mult század utolsó felében Nápoly városában, a Strada Capucino-ban mérte a birka- és sertéshúst, valóban aligha álmodozott arról, hogy kedves János fia, kit a mészáros-mesterségre nevelt, de ki egy szép nap reggelén a szülői háztól megszökött s egy éppen átvonuló francia gránátos ezredbe közlegénynek beállott, néhány évtized múlva Európa egyik legrégibb királyi trónjára fog majd lépni, melyet egy büszke hagyomány s a világtörténelemben dicső szerepet játszott ősi dynasztia részint egyes tagjainak kormánykeptelésére, részint pedig jelentekelen belpolitikai forrongások miatt örökös kénytelen lesz elhagyni s hogy a hentesmester egyenes leszármazottjai még 100 év múlva is mint elismert legitim uralkodók fogják e trónt birtokolni!

A 30 éves háboruban Svéd- és Franciaország közt fennállott véd- és dacszövetség óta az előbbi hozzá volt szokva, hogy a francia nemzetben természetes szövetségeseit lássa. A mint Franciaország Elzász megszerzését a svéd királynak köszönheté, épen úgy köszönheték 30 évvel később a svédek a már elvesztett Pommeránia visszahódítását a francia beavatkozásnak. A vitéz XII. Károly svéd király halála óta a stockholmi francia követ volt tulajdonképeni

uralkodója Svédországnak egészen az 1773-iki forradalomig, mely idő Svédország lesgényeltesebb korszakát képezi. A svéd nemesség, mely az akkori alkotmányban vezérszerepet játszott, két részre oszlott: a francia és az angol-orosz pártba, de a louisdorokkal kellőleg támogatott francia befolyás maradt a győztes. E szomorú korszak hagyományai vezették a királygyilkos *Ankerström*, volt tengerésziszti karját, midőn egy álarozos bálon III. *Gusztáv* királyt orvul megölte s e korszakra való visszaemlékezés szülte az 1809-iki palotaforradalmat is, mely az erélytelén IV. *Gusztáv* királyt a koronától megfosztotta, nagybátyját, *Sudermanland* herceget, mint XIII. Károlyt emelven a trónra. A svédek Franciaország iránti rokonszenve volt okozója, hogy e király gyermektelensége folytán 1809-ben, midőn trónutódról kellett gondoskodni, ismét Franciaország felé tekintettek s elhatározták, hogy a nagy francia császár babékoszorúzza hadvezérei sorából választják az elárult ország számára az új dynasztia megalapítóját.

A választás *Jean Baptiste Bernadotte, pontecorói hercegre* esett, kit Napoleon az ő kívánatára Párisba jött svéd nemzeti küldöttségnek ajánlott. De hogy a választás épen Bernadotte tábornagra esett, nemcsak annak volt tulajdonítható, hogy ő a császárnak egyik kedvező marsallja volt, hanem ez érdemben a svédek által a híres tábornagy személye iránt táplált háláérzet és rokonszenve is játszott szerepet. *Bernadotte* tábornagy már akkor is igen kedvelt ember, a bámulat és hódotat tárgya volt a svéd hadsereg tisztikara előtt, és pedig különösen az ő szelid és lovagias magavisele folytán, melyet ama svéd tiszték irányában tanusított, kik Lübeck ostrománál francia hadifogságba jutottak. Egy ével később pedig ama francia sereg vezére volt, mely Kopenhága leégése alkalmával a dán fővárosnak segítségére sietett s akkor a francia tábornagy leereszkedő és nyájias magaviseletével, melylyel Kopenhága kétségbeesett lakosságát vigasztalta és segélyezte, egész Dánia és Svédország rokonszenvét és szeretetét vinta ki magának. Tudták továbbá Svédországban azt is, hogy Bernadotte császárrá lett régi bajtársával szemben sohasem tagadta meg demokrata és republikánus meggyőződését.

Azonban *Bernadotte* sem maradt következetes magához s mihelyt a királyi koronát fején érezte, az ő személyéhez e tekintetben kötött remények csakhamar hiu ábrándoknak bizonyultak. A svédek azt hitték, hogy egy oly kiválóan köztársasági ember, mint a minőnek a francia marsallt a világ ismerté, bizonyára hű öre és a leglekiismeretesebb szövözőlője leend a XIV. század óta fennálló svéd nemzeti alkotmányának s hogy a nép szabadságát inkább bővíteni, mintsem csökkenteni fogja. De a jó svédek csalódtak, mert *Bernadotte* csakhamar észrevette, hogy új hazájában a rendi alkotmányban döntő szerepet játszó nemesség nélkül nem uralkodhatik s azért minden igyekezetét arra irányította, hogy annak rokonszenvét magának biztosítsa, mit azáltal ért el, hogy szabadságait és jogait szaporította, az alkotmány több oly pontozatait pedig, melyek e czélnak meg nem feleltek, megnyirbálta.

A legsötétebb pont azonban az első *Bernadotte* király életében ama hálátlanság volt, melyet 1812-ben egykori bajtársra, ura és jóltevőjére, Napoleon császárral szemben tanusított, a midőn őt a szerencsétlen orosz hadjáratban, mikor a világhódító imperátor szerencsecsillaga hanyatlani kezdett, *igyeletének daczára* nemcsak cserben hagyta Oroszország dolapályain, hanem még sereget is állított fel ellene, s a következő évben tényleg háboruba is küldte hadseregét a minden oldalról megtámadott francia császár ellen, mely önző és hálátlán politika persze üd-

vönek bizonyult Svédországra nézve, a melynyiben jutalma Norvégianak 1814-ben Svédországgal történő egyesítése lett, mely áron Anglia és Oroszország Svédország szövetségét megvásárolták.

Bernadotte 1809-ben lépett a svéd földre. A magtalanul maradt XIII. *Károly* (Wáza) király fiának fogadta és regens-koronaherceggé nevezte ki, mely naptól kezdve ő uralkodott az agg király helyett, mignem 1818 február 5-én, mint *Károly János* király a svéd-norvég trónt névszerint is elfoglalta.

Bernadotte Jean Baptiste pontecorói herceg, francia tábornagy, *Károly János* név alatt a Bernadotte-házbeli első svéd király, *Oszkár* herceg szépatyja, 1763-ban született. Édes atyja, mint említők, Nápolyban hentesmester volt és fiából is mészáros akart nevelni. De a sors más-ként határozott. A 20 éves, tüzes véri legény egy koresmai verekedésnél, melybe egy rendőr csillapítólag akart beavatkozni, azt késsel megtámadta és leszúrta. A büntetéstől való féltében másnap megszökött és fölesapott francia katonának. A francia forradalom első hadjáratában tiszt lett, s ezentúl gyorsan haladt előre a katonai rangfokozatok latorjáján. Olaszországban, a Lodinál vívott csatában legelőször vonta magára *Bonaparte Napoleon* első konzul-tábornok figyelmét, midőn lováról leszállva, egy gránátos-ezred zászlótartójának a kezéből kivette a zászlót s egy égő hidon át ostromra vezette a csapatokat a csakhamar visszanyomott osztrákok ellen.* Az eylan-i csatában, midőn a heves gyalogsági tűzbe került Napoleon császárt hátrálásra kérte, nehogy golyó találja, utóbbi ő hozzá intézte híres historikus szavait: *«A golyó, mely engem eltalál, még nincsen megölte!»*

Bernadotte magas, dőlceleg alak volt, megnyerő finom modorral, nyájias, leereszkedő magaviselettel, és különösen a nők kedvence. 1839-ben, mikor a parlamentet személyesen nyitotta meg, szép eredményre tekinthetett vissza, melyet 30 évi uralkodása alatt országa és népe kormányzatában elért. Büszkén hivatkozott is reá a parlament megnyitáskor tartott beszédében, azt mondván, hogy fényes emléköveket hagy hátra halála után népének, melyeket országlása egyes fázisaiban emelt. «Ezen emlékövek» — így mondá az akkor 76 éves «parvenukirály» — a ti államadósságtoknak teljes törlesztése, a bevételknél évenként mutakozó 700,000 tallér többlet, a csatornák kiépítése, folyamaitoknak hajózhatóvá tétele, országutak és töltések építése, kikötők és várak alapítása, telt raktárak és hadi arsenálok, egy 100,000 emberből álló hadsereg, 250 ágyúszázad és számos hadihajót számláló flotta, a földművelés és nemzetgazdaságot folyton emelkedő fejlődése, az adók csökkenése s a lakosság lélekszámának jelentékeny emelése és a mi a legfőbb, ama néppel való egyesülések, a melylyel a történelem kezdete óta majdnem szüntelenül ellenségeskedésben álltatok.* És az agg király ezen öntömjénező szavai valóban igazak, a tényeknek megfelelők voltak.

Bernadotte fia, *Oszkár* koronaherceg ismét felelevenítette a Napoleonidákkal való barátság hagyományait, nőlü venen a Bonaparte-házból sarjazott *Leuchtenberg* hercegi család egyik nőivadekját, a bájos *Jozefina* hercegnőt.

A Wáza királyi ház ama hercegei és hercegnői, kik nem egyenes vonalon tarthattak igényt a svéd-norvég trónra, elkieserelve távoztak külföldre ősi hazájukból, mely őket egy idegen és alacsony származású család kedvéért megtagadta. Wáza Gusztáv herceg osztrák katonai szolgálatba lépett s mint es. k. tábornag névvel

* Ugyanezt tette előtte Bonaparte Napoleon az arcolei csatában.

deken keresztül tulajdonosa volt a róla nevezett 60-ik (egri) magyar sorjalegezednek. 1881-ben elhalálozván, vele a hajdan oly dicső Wáza-dynasztia utolsó sarja szállott sírba. Bécsi palotájának, melyben hosszú évek óta lakott, sokak által megszemlélt «kabinet-darabja» egy ócska, mintegy 1/2 ölnyi hosszú, 1 lábnyi széles cseg-tábla volt, melyen kék alapon, két sertésfej által környezve, *Bernadotte Carolo*, a svéd trónra jutott francia marsall édes atyjának neve volt olvasható, hentesmestersége kitüntetésével. A Bernadotte-ház leszármazását előtűntető eme táblát Wáza Gusztáv herceg a huszas években szerezte meg jócska összeg pénzén egy londoni árverésen s azóta kuriózum gyanánt őrizte palotájában.

Talán érdemes e helyen egy vizionál a felemelítés is, melyet a XVII. század utolsó felében az akkor uralkodott király *állítólag* látott, s melyben mintegy előzetesen jelezve lett a svéd trónon másfél század múlva bekövetkezendő dynasztia-változás és az idegen *Bernadotte-család megjelenése a világ színpadán*.

E látomány a legenda szerint a következő volt:

A király egy este hálószobájába térve, a mint apródja kíséretében a folyosón haladt, a nagy négyzetes udvar tulsó oldalán fekvő koronázási terem ablakait kivilágítva látta. Kiváncsiságból a nagy ajtóhoz lépve, ennek kulcslyukán át benézett a terem belsejébe, de a következő pillanatban ijedten tántorodott vissza: a terem, melynek falait vörös bársonykárpit díszítette, most egészen fekete posztóval volt bevonva, az aranyozott piros bársonyszékek helyett feketeivel bevont karosszékék állottak a falak mentén, úgy-szintén a trón is fekete szövettel volt borítva. A trónon egy fiatal nő állott a Wáza-család tipikus arcvonásaival, korona díszlett a fején, kezében a jogart tartotta. A király apródját szólítá fel, hogy nézzen ő is a kulcslyukon át a terembe s mondja meg neki, hogy mit lát.

Az apród remegve erősíté meg, hogy ő is ugyanazt látta, a mit a király, ki most a királyi lakosztály szomszédságában lakó udvari lelkészért küldött, ki szintén a király vizióját a maga részéről is látni vélte. Most felváltva mindhárman beletekintettek a terembe, hol sajátságos jelenetek folytak le. A király egy intésére a testőrök több embert vezettek elő, kiknek arcvonásait a király ismerni vélte, kiket a királynő kezítésére egy pirosba öltözött hóhér a trón közelében bárdal lefejezett. (E jelenet 70 év múlva tényleg megvalósult, a midőn Mária Krisztina királynő az ellene tervezett palotaforradalmat, melybe több országnagy is belekeveredett, a leirt módon erőszakkal elfojtotta.) A királynő távoztával egymás után több koronás férfi ült le a trónra és tünt el ismét, kik közül egyet egy orgyilkos törrel leszurt (III. Gusztáv meggyilkolása Ankerström által). E véres jelenetek után a trón egyszerre üresen állott, míg hirtelen a terem idegen öltözött katonákkal telt meg, kiknek vezére, egy nyájias mosolyu, dalás alak, a trón felé közeledett s azt elfoglalta. E pillanatban koromsötét lett ismét a teremben; a király összehívatta a cselédséget s az őrtálló testőröket, felnyitatta az ajtót s az egész gyülekezet egő fáklák világa mellett lépett a terembe, mely a viziót látott három férfi nagy meglepetésére most már ismét rendes, mindennapi külsejét mutatta: a vörös kárpit ismét ott díszlett a falakon, ott voltak az aranyozott butorok és a trón is szokott fényes pompájában, a teremben egy lélek sem volt látható, sőt nyoma sem látszott, hogy itt legközelebb ember járt volna. A király e látományról jegyzőkönyvet vetített fel az udvari lelkészszel, mindhárman aláírták, s e jegyzőkönyv állítólag ma is őriztetik a stockholmi királyi palota ereklyéi között.

Oszkár svéd királyinak f. évi márczius hó 15-én Bornemouthban végbement esküvéje a királyné egy udvarhölgyével, Munk Onno svéd ezredes leányával, *Munk Edda* kisasszonnyal, tanúságot tesz arról, hogy a Bernadotte-családban a szabadelvű demokrata vér még ma is úgy pezseg, mint 80—100 év előtt, mikor ősei még Nápolyban laktak és a fiatal *Jean Baptiste* a

francia hadseregbe lépett. Ezen esküvő, amelyhez hasonlóan olyan ritkán indulnak a trón lépésőjéről, különben nem épen olyan égbekialtó «mesalliance», mint a minőnek néhány lap híresztelte, a mennyiben Munk Ebba régi és előkelő ősnemes finn családból származik, mely — nem tekintve a völegénynek úgy társadalmilag, mint hivatalosan kétségtelenül igen magas rangját, tisztán nemesi tekintetben véve a dolgot, eléje helyezendő a csak pár évtized előtt nemesített Bernadotte-nemzetségnek. Munk Ebba kisasszony 1858-ban született, tehát épen 30 éves, egy évvel idősebb, mint férje, a svéd király másodsorsú fia, Oszkár herceg.

A kisasszony esküvője az ősnemes skandináviai nemzetség egyik nőtagjával hajdanában előfordult esetre emlékeztet. Munk Krisztina ugyanis benső barátja volt IV. Keresztély dán és norvég királynak, kinek egy alkalommal életét megmenté. A 30 éves háboruban Wallenstein, a friedlandi herceg, egy napon nagy szorongattatással csapatjaival Keresztély királyt, ki is Glückstadtból Dithmarschenbe hajón akart kíséretével menekülni. De midőn a diekhuzeni kikötőbe érkezett, a dithmarsiai rá nem ismertek urukra, s azt hitték, hogy ellenség akar partra szállani. Félre verték a harangokat, a nép fegyveresen csődült össze s megtámadta a király kíséretét. A király a legnagyobb életveszélyben forgott s a tolongásban egyszerre két paraszt rontott rá, az egyik pisztolyt szegzett a mellére, a másik lándzsával fenyegette. Ekkor Munk Krisztina, ki királyi szeretőjét a háborúba is követte, villámgyorsan a két támadó és a király közé vetette magát, s arcul ütve a parasztokat, így kiáltott: «Ne löj, ne szurj, ez a dán király!» mire a két paraszt elveté fegyverét és a király előtt térdre borult.

A jelenleg uralkodó svéd királynak büszkesége sokáig hallani sem akart arról, hogy Oszkár fia morgantikus házasságra lépjen. De neje, az angolszívű Zsófia, kit jó-sága és szelidsége folytán a nép «szent»-nek nevez, közbenjárta és az ő kérelmeinek végre engedett a király makacssága is.

Oszkár herceg tudvalevőleg lemondott a svéd-norvég trónra jövőben esetleg érvényesíthető jogairól, letette a svéd alkotmány értelmében a «királyi fenség» és az általa eddig viselt «upszalai herceg» címét s ezután csak «Commodore Bernadotte» lett ismét. Tehát újból azt a kicső nevet vette fel, melyet szepapja a nagy francia császár alatt, életpályájának legfényesebb napjaiban, hadi bábrallal koszoruzva, viselt. Önként ismét ahhoz a néphez tér vissza, melytől a sors által szédítő magasba emelt őse elszakadt, mikor a szerencsés véletlen királyi koronát nyomott homlokára.

Az uralkodóházakban kötött morgantikus házasságokat rendszeren nagy családi viharok és meghasonlások szökták megelőzni és követni. Ha az, a ki ily házasságra lép, maga a család: az uralkodó, a ház tagjai természetesen csak szenvedőlegesen tiltakozással élhetnek a tervezett

* Oszkár herceg a svéd hadi tengerészet egyik főbb tisztje és «commodore» (sorhajó-parancsnok) rangot visel.

vagy megkötött frigyvel szemben, a mint azt pl. IV. Frigyes Vilmosnál, ki a későbbi Lindau báróval lépett morgantikus házasságra, vagy Viktor Emánuel király esetében, mikor Mirajori grófnőt tette hitvesévé, úgy szintén II. Sándor császárnál láttuk, midőn Dolgorucka hercegnőt vezetette oltárhoz. De ha az uralkodóházaknak nem trónon ülő tagjai merészelnek ily házasságot kötni, rendszeren a legnagyobb, legkiméletlenebb üldözéseknek vannak kitéve; kénytelenek rangjukról, az apanage-ról s összes dynasztikus jogaikról lemondani s a világ valami félreeső zugába szerényen visszavonulni, a mint tette János főherceg, midőn a tiroli postamesterleányt, Plochel Annát, a későbbi Meran grófnőt elvette és Henrik főherceg, ki egy linezi színésznőt, Hof-



ÓRIÁS FA KALIFORNIA-BAN.

mann kisasszonyt, vezetett oltárhoz, a kit az uralkodó később Botzen grófnővé emelt, és legújában Oszkár svéd királyi herceg is.

Oroszországban a morgantikus házasságok ügye szintén igen szigorú elbánásban részesül. III. Sándor császár azonban legújában egy bizottságot hívott egybe, melynek feladata a csári ház nagyhercegeinek és nagyhercegnőinek házasságkötéséről szóló törvény módosításából áll. Ezentúl az orosz császári család tagjai morgantikus házasságokra is fognak léphetni, ha bizonyos előjogaikról és jövedelmük egy részéről a családi kincstár javára lemondanak. Ezen elhatározásra Mihály nagyherceg esete adott okot, ki néhány hét előtt Ignatiev grófnővel akart morgantikus házasságra lépni, mit azonban a császár nem engedett meg.

MARCIÁNYI GYÖRGY.

KALIFORNIA ÓRIÁSI FÁI.

Nem egy rövid cikk keretében tartoznék felsorolni az Amerika nyugoti erdősegeiben előforduló faóriásokat, melyek némelyike oly nagy, hogy a legmagasabb gulát is képes volna beárnyékolni. Jelenleg csak a fák egyik csoportjából, a Mariposa völgyben előkelő mutatunk be képet, s azon azt a nem érleltelen jelenetet, midőn az egyik, 93 láb kerületű faóriásban mesterségesen alakított diadalív alól egy turista-csoport vágat ki hatlovas hintójában.

A legnagyobb a faóriások között a Calavera völgyben van; kerülete 112 láb s mintegy 200 láb magasságban nyúlik ki törzséből az első oldalág, mely nálunk önmagában is nagy fa volna. Ez óriás fa, melyet az «erdő atyjának» neveztek el, ma már nagyon megviselt állapotban van, de látható rajta, hogy mintegy 450 láb magas lehetett. Közeli hozzá van egy második óriás fa, melyben az ötvenes évek elején egy vállalkozó yankee táncztermet alakított, hol 32 pár kényelmesen eljárhatta a füzér-tánczot. Ugyanitt volt egykor nyomda is, melyben «Big-tree-bulletin» (Óriásfa-hírlap) című heti lapot nyomattak. Még van itt egy harmadik óriás is, melynek törzsében tűz által oly nagy üreg támadt, hogy 16 lovas kényelmes helyet találhat benne, de azért a fa még szépen zöldel. Egészben véve ezekből a faóriásokból, melyeket mind Sequoia gigantea botanikus névvel s Mamuth-fa köznévvél jelölnek, kilenc csoport van, mintegy 1000 darab. Whitney tanár számítása szerint egy ily óriási fából 537,000, egy láb vastagságú deszkát lehetne készíteni, a mi 25,000 dollár értéknek felelne meg. A fák korát még pontosan nem állapították meg, azonban tekintve a sequoiaak lassú növekvését, biztosan feltehető, hogy ez óriások legalább másfél évezredet láttak s igen soknak kora megelőzi a mi időszámításunkat.

Az amerikai kormány 1871-ben, midőn a világhírű Yellowstone-parkot nemzeti tulajdonul foglalta le, gondoskodott arról is, hogy a kaliforniai óriásfák, különösen a Yosemite-völgyben, menten maradjanak s ezért közelökből állandóan letelepíteni nem lehet.

ÉLETKÉPEK.

II.*

M Á S É.

Faluhelyt nagy keserősége az a gazdaságnak, ha az elválasztó kerítés alatt nyílást kaparva a szomszédos baromfiság, eljár a tilalmasba, a gyenge palánták vagy, a magra érett hagymák közé, s ott kegyetlen földhányást kezd, vagy a pirosra vált paradicsom-almászt kezdi ki, vagy bele vágja csőrét a feltett «harmat» uborkába, többe, vagy pusztít egyébként.

«Hess másé!» Igy nógatja el onnan az asszony, s az ijeszto szözet hármass-ének sürű sziszegésétől meg is szalad a «másé».

A nagyvárosban ilyesmii elő nem fordul, a hol piacról szerzik be a drága zöldséget, a kártevő csirke pedig vagy gúzsba kötött lábbal, vagy szűk trecreznek riasos börtönében várja korai halálát.

De a lakó felek váltakozó nagymosása a közös konyhán, még inkább az egymástól rozogára szögeztet deszkafallal elkülönített szárító padlás, a hasonlóképp szerkesztett pinceszék, melyekben a tüzelő fa, gyökér, bor van elzárva: folyton szűlik a reklamációt egy eltévedt zsebkendő, a megszedett farukás, vagy egy elmaszított sárgarépa-csomó miatt. Hátt még reggeli poroláskor, a midőn egymás mellé kerül az én párnám, a te paplanod, s az ő nadrágja! Főképp, ha két lakás párnája, paplanja s nadrágja közt még hasonlatosság is van! «Hess másé!»

Ez a háborús állapot, mely végződik békével.

* Az I. «Circenses» című lapunk f. évi 28-ik számában jelent meg.

De van aztán békés állapot is, mely — magasabb minták nyomán — végződik háborúval.

A drága lakás szoros volta csak a hétköznapi darabok elhelyezését engedi meg. A kicsi «partájn» nincs helye a fényezésre. Mégis, néha napján, egyik-nél-másiknál ünnepség esik: eljegyzés, keresztelés, névnap. Ilyenkor nagyban járja a kölesön kéregetés — még egy kis «citromszafaft» is. Rendre bevándorol a mászókából az idegen szék, az idegen csésze, mert teát is fognak inni. Sógortól is van ott egy halom csemegés tányér, komáéktól is egy sereg evő eszköz.

Másnap aztán haza vándorol a kölesön vett holmi s nem egy szék, pohár, kanál, findsa kerül oda, a hová nem való.

A mi jó anyókánk is megütközve látja, hogy az ő régi szép esésének hija van: három helyett kettőt kapott vissza, abból is az egyik megcsorbult, a másik meg idegen. «Hess másé!»
FORGÓ JÁNOS.

AZ OROSZOK KERESZTÉNY HITRE TÉRÉSÉNEK 900-DIK ÉVFORDULÓJA.

Az ő Kijev, a bűgő Deneper partján fekvő város, fényes ünnepek színhelye: a kisorozok székvárosában nagyoroszok ülnek az orosz nép keresztény hitre térésének 900-ik évfordulóját. Sok idő, hatalmas események folyama hullámzott el a város fölött, mely a krónikás szerint úgy kapta nevét, hogy élt három testvér, Kij, Scek és Chorev; a Deneper jobb partján levő magaslatokon váraeszkákat építettek és a legidősb nevével aztán Kijevnek keresztelték a várost. A testvérek elhalván, utódaik a kazároknak fizettek adót.

Az oroszokról tudvalevő, hogy azzal állítottak be Skandináviába, hogy földjük nagy és gazdag, de nincs benne rend: vállalkozzék valaki és uralkodjék rajtok. Három testvér, Rurik, Szineusz és Truvor volt a vállalkozó. Rurik a Ladoga-tó partján várost épített, és ott uralkodott kezdetben; aztán, hogy testvérei elháltak, felhagyott a Volchov-folyón, az Ilmen tavától nem messze meg-alapította Novgorodot, és innét kezdte ránczba szedni az oroszokat, akár csak a mesebeli golya a bekahadat. Rurikkal sok ember nem volt megelegedve. Aszkold és Dir is ezek közé tartozott; ez a kettő engedelmet kért Ruriktól, hogy Konstantinápoly ellen rabló-kalandra induljon. Rurik megengedte. Oroszország vízi utjai alkalmatosak voltak erre. A Balti-tengert kevés térség kivételével (a folyók közti tért az oroszok «volok»-nak nevezik) vízi út köti össze a fekete-tengerrel. Aszkold és Dir áthajóztán az Ilmen taván, betért a Lovát-folyóba, innét kis-volokon át a Drinába, majd ismét kis-volokon át a Dnyeperbe és rajta lehajózhatott a Fekete-tengerbe. Ők pillantották meg Kijevet, őt szállták meg és vették birtokba. Rurik 869-ben meghalt. Az uralom kiskoru fiára, Igorra maradt, a kinek gyámja Oleg vala. Oleg csak három évig maradt Novgorodban, aztán délnek indult; megszállta Szmolenszket, Lynbeest, végre Kijevhez ért. Aszkoldot és Dir-t csalán megölte, mondván: «ti nem vagytok fejedelmek, sem fejedelmi vérből valók, én pedig

fejedelmi vér vagyok,» a várost hatalmába kerítette, és székvárosának, az «orosz városok anyjának» tette meg. Innét hadjáratot indít Konstantinápoly ellen és szerződést köt a görögökkel. Oleg 912. évben halt meg. Ekkor kezdett önállóan uralkodni Igor, a görögökkel hadakozni, és velük új szerződéseket kötni. Igor hadakozik még a pecsenyégekkel (bessenyőkkel) és a drevlyánokkal, de az utóbbiak 946-ban Korosztan városa mellett megölik.

A fejedelem haláláért véres boszút esküszik felesége, Olga. Rászedi, leitatja a drevlyánokat, közülök mintegy ötezeret felkoncizolt, és súlyos adót vet rájuk. Olga keresztény hitre tér Konstantinápolyban, hol a kezét kéré császárt ki-játszva azzal, hogy keresztapjának kéri fel, már pedig az orthodox vallás szerint a keresztapja nem veheti feleségül keresztényját, de még

volt; születésére nézve alatta állt testvéreinek, mert Olga kulesárnya, tehát rabnő volt az édes anyja. Vladimirnak eszes és tapasztalt mentorja akadt nagybátyjában Dobrynyában, a kinek tanácsát mindenha követte.

Szvjatoszláv megosztván fiait közt ősi birtokát, új honába, a dunai bolgárokhöz ment; hadakozott velök és a görögökkel, szerződést is kötött a görögökkel; hazájába visszatérőben útját állták a pecsenyégek, megölték és koponyájából ivó poharat csináltattak.

Szvjatoszláv két fia, Járopolk és Oleg közt vírszály tör ki, mely Oleg halálával végződik. Járopolk Vladimir ellen is hadat küld, de ez idejében megszabad és a skandinávokhoz menekül. Három év múlva visszatér a varégekkel, Novgorodból elkergeti Járopolk embereit; aztán bátyja ellen indul, a polozcki fejedelmet megöli, leányát,

Rognyédát, bátyja menyasszonyát feleségül veszi csak azért, hogy boszút álljon a nőn, a ki, midőn Vladimir megkérte, azt felelte, hogy rabasszony fiának nem lesz a neje. Vladimir Rognyéda testvéreinek és atyjának megölésével felelt anyja megsejtéséért és a nő feleségévé tévén, teljesen elhanyagolta. Vladimir Polozckból bátyja ellen fordult, Kijevet ostromolta és bátyját orozva megölte. Vladimir diadala egyáltalán pogány diadala is volt, mert élete végéig apja, Szvjatoszláv is türte a kereszténységet, bátyja pedig szelid erkölcsű lévén, bár nem vette fel hivatalosan a keresztény vallást, de hivatást sem bántalmazta s nem üldözte.

Vladimirnak első dolga volt, hogy a halmon a királyi palota előtt bálványokat állított fel. Ott állt a főbálvány, Perunnak faszobra, melynek feje ezüst, bajusza arany volt, körülötte álltak Chorsz-Dazsbog, Sztribog, Szimargl és Mokos szobrai. Tudnunk kell, hogy a pogány szlávok főistene volt a Perun; a villámlás istene ez, a ki ugyanazt a szerepet töltötte be, a mit előtte a Zeus vagy a Jupiter végeztet. Perun az élető, mert a mit a többi istenek elrontanak, mindazt jóvá teszi. A napéggő sugaraival felperzselik a fűvet; Perun jótékony esőt küld, hogy ismét kizöldüljön a mező. Perunt még Szvarognak is mondják. Két fia van, ugymint: a nap és az átű. A napimadás erősen el volt terjedve a szlávok közt. A nap istenének sok neve volt, ilyenek: Lado, Dazsbog, Chorsz, Szura, Tura és Volosz. Különösen az utóbbi fontos egyéniség volt az istenek sorában. Szvjatoszláv a görögökkel kötött szerződésében a következőket fogadja: «Ha pedig a fentebb mondottakat meg nem tartanók, én, s azok a kik velem és alattam vannak, legyünk megátkozva az istentől, a kiből hiszünk, Perunban és Volozsban, a barmok istenében és legyünk verve mint az arany, és tulajdon fegyverünkkel lekasabozva.» Míthogy a szlávok életében a barontenyésztés kiváló fontosságú volt, azért a barmok istene, a Volosz is kiváló tiszteltetésben részesült, mind a magán, mind pedig a közéletben.

«HESS MÁSÉ.» (ÉLETKÉP.)

a keresztcsülök gyermekei sem léphetnek házasságra. Mikor Olga visszatért Kijevbe, kérte fiát, Szvjatoszlávot, hogy keresztelkedjék meg; ez azonban hallani sem akart róla. Különben a ki akart, megkeresztelkedhetett; nem bántották, legfeljebb kinevették.

Mikor Szvjatoszláv nagykoru lett, kezébe vette az uralkodást és a Volga mellékén lakó bolgárokat, kazárokat, jászokat és kaszogokat támadván meg, Kazeran, Itil és Szemender városokat fel-dulta: ekkor hódította meg Tmutarakan városát is. Mig idegen földön jár, a pecsenyégek majd hogy be nem vették Kijevet, a pecsenyégeket a pusztába kergette ugyan, de Kijevet odahagyta és a Duna mellett fekvő Perejaszlaveczben telepedett le, ősi birtokát két fiára, Járopolkra és Olegre hagyván. Ezek északra, azaz Novgorodba vonulni nem akartak; ekkor a novgorodiak kéri Szvjatoszlávot, hogy Vladimir adjja nekik fejedelmül. Vladimir Szvjatoszláv harmadik fia

fejedelmül. Vladimir Szvjatoszláv harmadik fia

ma is fenntartotta magát a szent Iván napi ünnepeken; ekkor fűvet gyűjtöttek, fűrdöttek és égő máglyákat ugráltak át. — A szlávok soknejűk voltak.

Vladimir megvetvén lábát Kijevben, a pogány istenek tiszteletén kívül a kicsapongásokban kereste gyönyörűségét. Volt öt törvényes felesége, továbbá 300 ágyasa Bjelgorodon, 300 Vysgorodon és 200 Berezovton. Még ennyivel sem érte be, hanem a kijevi asszonyok és lányok körében is gyűjtötte tapasztalatait, hogy egykoron böcs Salamonnal elmondhassa ő is, hogy minden hiábavalóság a földön.

A bálványimádás azonban csakhamar lehetlenné vált; több esemény adódott elő, mely az új hit iránti kedvet csak élesztette. Azután Kijevben erős, nagyon erős volt a keresztény Olga emléke. A krónikás így adja elő a dolgok mivoltát.

Világ teremtésének 6495 (987) évében öszszehívá Vladimir bojárjait és a város véneit és mondá nekik: «Ime, bolgárok jártak nálam és mondták: fogadd el vallásunkat; azután németek* jöttek és szintén dicserék hitüket; utána a zsidók jövének. Legutóljára jöttek a görögök, kik minden vallást gyaláztak, a magukét pedig dicserék, és sokat beszéltek a világ teremtéséről és létéről, okosan beszélnek, csodálat és öröm hallgatni őket, mert egy más világról is beszélnek: ha valaki, mondják, hitükre tért át, és ha meghalt, feltámad és nem hal meg örökre; ha pedig más hitet fogad el, örökkön örökké égni fog a tűzben. Mit tanácsoltok? Mit szölkötök a dolghoz?»

És felelék a bojárak és vének. «Tudod, fejedelmünk, hogy senki sem ócsároja, hanem dicseri a magáét; ha meg akarod vizsgálni a dolgot, vannak férfiak: küldd el őket, vizsgálják meg mindegyikök vallását, hogyan tisztelik istenüket.» Tetszett a beszéd a fejedelmeknek és az embereknek; választásnak jó és eszes férfiakat szám szerint tizet, és mondák nekik: «Menjétek először a bolgárokhoz és vizsgáljátok meg hitüket.» Ők pedig elmenének és odaérkezvén, látának csomány dolgokat és hajlongásokat a templomban; és visszatérének földjükre. És szóla így hozzájuk Vladimir: «Menjétek a németekhez, nézzétek meg mindent, és onnét a görögökhöz. (A görög császár értesült, hogy a szlávok mi járatban vannak, eleve kiadta a rendeletet, hogy a lehető legnagyobb pompát fejtessen ki az isteni tisztelet körül.)

Visszatérvén a követek mondá Vladimir: «Ime megérkezének küldötteink, halljuk, hogy mit láttak. Mondjátok a Druzina előtt! Ők pedig felelék: «Mikor a bolgároknál járánk, láttuk, hogyan hajlongnak a templomban, melyet rotpatnak neveznek, őv nélkül állva; a ki egyszer meghajította magát, leül, ide-oda tekint, mintha veszett volna, nincs náluk öröm, hanem nagy szomorúság és bánat; nem jó az ő vallásuk. És elmenénk a németekhez és láttuk, hogy sokat tisztelegnek templomaikban, de semmi szépséget sem láttunk. És elmenénk a görögökhöz is, bevezettek minket, a hol istenöknek szolgálnak, és nem tudtuk, égen vagyunk-e vagy földön, nincs a földön ilyen kép, nincs ilyen szépség és nem is tudjuk elmondani, csak azt tudjuk, hogy isten van ott az emberekkel és hogy az ő szertartásuk felette van minden ország isteni tiszteletének. Nem is feledhetjük el azt a szépséget; valamint minden ember, ha egyszer edesbe harapott, nem veszi be utána a keserűt, úgy mi sem birkunk itt maradni.» És mondják a bojárak: «Ha rossz volna a görög leül, nem fogadta volna el nagyanyád, Olga, a ki pedig okosabb volt minden embertől.»

Felelé Vladimir: «Hol vegyük fel a keresztet? s ők válaszolták: «A hol neked tetszik.»

Vladimir végre is abban állapodott meg, hogy vár egy kicsit. Egy év múlva hadat indított Cherson ellen, mely a mai Szebasztopoltól alig fél órányira feküdt, és fogadást tett, hogy megkeresztelkedik, ha a várost beveszi. Bevevén a várost, Bazilius és Konstantin császároknak azt üzenteti, hogy szép testvéröket, Annát, adják neki feleségül, különben az ő városuk is Cherson sorsára jut. A válasz az volt, hogy nőül veszed Annát, ha megkeresztelkedel. Vladimir azt felelte, hogy nem bánja, kereszteljük meg azok a papok, a kik Annával fognak jönni. Ebben meggyeztek és Anna, testvérei unszolására, Chersonba hajóztak. Azt tartja a hagyomány, hogy

Vladimirnak erős szembaja támadt ekkor; a császár lánya értésére adatta, hogy keresztelkedjék meg minél előbb, különben elveszti szeme világát. Vladimir végre beleegyezett. Keresztelés közben visszanyerte látását. Ezt látva, harezosai közül is sokan megkeresztelkedtek. Keresztelő után Chersonban megtartották a császár lányával a lakzát.

Vladimir ezután visszatá a várost a görögöknek, felszedelődött és Kijevbe ment, hol első dolga volt fajt és a hozzá közel állókat megkereszteltetni. A bálványokra rossz napok következtek; irgalmatlanul szétrombolták őket. Szegény Perunt lófarkra kötötték s a hegyekre vitték, miközben tizenkét ember botozta, pofozta. Mikor a Deneperbe taszították Perunt, a nép sirt; embereket állították a partra, hogy a főbálványt ne engedjék partra uszni, míg a sellőkön át nem halad.

Kezdődött a keresztelés munkája; sokan felvették a keresztény hitet jószántukból, sokan «muszájából», és sokan a pusztába menekültek előle.

A Konstantinápolyból küldött metropolita, a püspökkel, Annával és Vladimírral, meg Vladimir nagybátyjával, Dobrynyával a nagy vízi ut mentén keresztelve a népet, eljutott Novgorodba, hol az ellenállás a legnagyobb volt, s hol inkább karddal mint szentelt vízzel kereszteltek. Mihálynak hívták az első metropolitát, a ki megkeresztelvén a rosztoviakat, 991-ben meghalt.

Vladimir alatt a terjedelmes orosz föld még nem lett keresztény, a vjatkaiakat és a meriket a kijevi barlangos zárda (pecseraszakja lavra) szerzetesei térítették meg, vértanuságot szenvedvén. Vladimir érdeme, hogy a Deneper-től nyugotra is terjesztette a hitet; 992-ben Veres-oroszországban térítette meg a népet, Vladimir nevű várost alapított és benne a boldogasszony-nak fatemplomot emeltetett.

Nem írjuk meg Vladimir további uralmának folyását, czélunk úgyis csak az volt, hogy tájékoztassuk az olvasót arról az ünneplésségről, melyet az oroszok közelebb, de különösen július 27-én tartottak. A figyelmes olvasó bizonyára észre veszi, hogy mi, magyarok, Géza fejedelem idejében voltunk olyan, ha ugyan nem külön keresztények, mint az oroszok, az ő «szent és nagy» Vladimírjuk megkeresztelkedésének korában.

CSOPEY LÁSZLÓ.

DRENTELEN ALEXANDER ROMANOVICS.

1881 június közepe táján Odeszába értem. Már Bécsben annyira nehézséget gördítettek elémbe utlevélem láttaozásánál, hogy minden kedvem elment a szent országban való utazástól. Galatzból az «Alacrité» nevű angol ágyasán, melynek parancsnokával Triestben megismerkedtem, — érkeztem a híres orosz városba. Alig hogy a «Hotel Richelieu»-ben átöltözöktem, francia nyelven kiállított meghívót kaptam a «Gouvernement Général»-tól. Utlevélemet még a kikötőben az «Alacrité» fődirektorának vették el tőlem elismervény mellett, a kormányzósági rendőrségnél pedig, hová megidéztem, valami husz kérdést is intéztek hozzám utazásom céljáról, tartózkodásom idejéről, stb. és mindezekről formális jegyzőkönyvet vettek fel. Rövid várakozás után, a különben udvarias csinovnik tudtomra adta, hogy 48 órányál további tartózkodás végett a kormányzó ur Ő Excellenciájától személyesen kell engedélyt kérni.

Már régen tudtam, hogy Drentelen, az orosz tábornoki kar egyik legkiválóbb alakja, 1849-ben Rüdiger hadtestében mint alezredes ellenünk harcolt, s így csupa kíváncsiságból arra szántam el magamat, miszerint a különben roppant unalmas Odeszában nem 48 órát, hanem három napot fogok tölteni, csak hogy a híres tábornokot láthassam.

Kérésre meg csendőrt adtak mellém, ki a kormányzósági palotába kísért, melynek kapuja előtt két krimiai tatár lóháton őrt állott. Kísérőm az egyuttal velem küldött hivatalos levelet egy ronda irodában átadta, mire elég csinos márvány lépcsőkön az első emeletbe mentem. Az előttemben kivülem meg egy drezdai gyáros szintén hasonló járatban várakozott. Két parancsörtszít teljes szolgálati díszben igen udvariasan fogadott.

— Ő Excellenciája — mondá az egyik elég jó francia kiejtéssel — még a fürdőben van, de

tíz perc múlva visszajő, addig is tessék helyet foglalni.

A tíz perczből ugyan egy becsületes óra lett, mire a kormányzó a tenger partján lévő fürdőházából lóháton megjött.

A dobok peregetek, az őrség fegyverbe állott, s a császár alter egója Odeszában, valamely hátulso lépcsőn feljött a nélkül, hogy láthatam volna.

Előttém a német gyárost becsüjtötték be, ki néhány perc múlva vidám képpel jött ki. Most réam került a sor.

— Kit jelentek be? — kérdé az egyik parancsörtszít.

— Ha megengedi — viszonzám — névjegyemmel szolgálhatok.

Midőn a tiszt a névjegyről olvasta, hogy katonavagyok, egészen megváltozott arckifejezése s szélesen meghajolva, jegyemet bevitte a kormányzóhoz.

— Entrez Monsieur, — mondá néhány pillanat múlva visszatérve.

Drentelen altábornagy szikár, de izmos ember volt, ószbe velt hajjal s orosz módra leberbe-vált szakállal.

Egyszerű tábornoki egyenruhát viselt minden rendjel nélkül. Midőn beléptem, a velem felvett jegyzőkönyvet és névjegyemet tartá kezében.

— Foglaljon helyet százados ur — mondá francia nyelven — sajnálom, hogy nem tudok magyarul, de a mint hallom, kegyed beszél francziál. Mindjárt szolgáljára állók.

— No, — folytatá a tábornok — midőn a jegyzőkönyv olvasását befejezte — egy napi tovább tartózkodás miatt nem kellett volna kegyede ide fűrésztani. Különbösen igen szivesen látjuk Odeszában. Kegyed született magyar, a mint látom.

— Igenis tábornok ur.

— En is voltam Magyarországon fiatal harminczkét évem. Ah, akkor még fiatal, erőteljes ember voltam.

— Excellenceziád — felelém — nem látom, mintha azóta sokat változott volna.

— Ön még fiatal ember — folytatá a tábornok — s így nem tapasztalhatta, hogy ama izgalmas időkben hamar megérett az ember.

— Bocsanatot, tábornok ur, én 1849-ben már katoná voltam.

Drentelen, mintha állításomat el nem hitte volna, a jegyzőkönyvből nézett, s miután látta, hogy 1829-ik évben születtem, mosolyogva kezét nyújtott.

— Soha se fogom elfelejteni a szép Magyarországot, vitéz katonáit, szép asszonyait, és kitűnő borát (la belle Hongrie, ses braves guerriers, ses belles femmes et son vin délicieux). Isten önnel.

Ezzel vége volt a kihallgatásnak.

A mint Odeszából Galacz felé visszautaztam — mert csakugyan felhagytam abbéli szándékkal, hogy Szent-Pétervárt és Moszkvát megnézzem, olvastam a lapokból, hogy merényletet követtek el Drentelen ellen. A golyó széles tányérforma sapkáján ment keresztül.

Drentelen a merénylőt elfogta, és az oda siető kozákorjáratnak oly utasítással adta át, hogy ne bántalmazzák. — Nemsokára Kijevbe lón áthelyezve, mint kormányzó. Az ottan kiűtött antiszemita zavargások alatt sokáig nem fogta a zsidók pártját, és a katonaság nevezetes módon mindig későn vonult ki, midőn éjjel a kijevi császári zsidókat fosztogatta és mészárolta, sőt az orosz katonák együtt raboltak a zavargókkal. Végre aztán Drentelen erélyesen lépett fel, s a tömeg közé lövetett, mire a rend ismét helyre állott.

Drentelen Szent-Pétervárot a híres III. osztály, vagyis a birodalmi titkos rendőrség főnöke volt, s szívesen vált meg azon állástól az 1880 február 17-iki merénylet után, midőn kevésbé mult, hogy a czárt a télipalotában családostól együtt a lébbe nem röpítették. A tábornok nem tartozott a közönséges magas rangu orosz csinovnikok közé, kik állásukat többnyire tulajdon érdekeik előmozdítására szokták fölhasználni. Az orosz hadseregben 1838 óta szolgált, s mint a hadsereg újjászervezésére alakult bizottság elnöke, tevékeny részt vett annak messzeható munkáiban.

Mióta Oroszország, háboruba készülve, hadseregének két harmadát a nyugati határszélek felé elöretolta, a kijevi kormányzóság jelentősége minden tekintetben szaporodott, és eskia Drentelen tábornok zseniális intézkedéseinek köszönheti a

czár, hogy roppant csapatösszegei minden fennakadás nélkül jutottak fölődsáikba.

Kétséget nem szenved, hogy háboru esetére Drentelen lett volna a Galiczia ellen működő hadsereg főparancsnoka, míg a varsói kormányzó, Gurko altábornagy Németország ellen működött volna.

Most már Nikolajev nyugalmazott altábornagy kivételével a Magyarországgal szemben orosz hadsereg tábornokai mind meghaltak.

Drentelenben az orosz hadsereg legjobb tábornokát vesztette el, s alig hiszszük, hogy helyét könnyen pótolhatnák.

A kijevi ünnepek alkalmával, midőn a kivonult csapatok szemléjére indult, szélhűdés érte a 68 éves erőteljes férfit s holtan esett le lováról.

Az orosz hadsereg mostani hadászati felállítása az ő terve szerint eszközöltetett, s minden szakértő katoná el kell hogy ismerje, miszerint az a legkisebb részletekig kifogástalan és czél-szerű.

C-s



PSZONKA SZANISZLÓ.

RAJZOK LENGYELORSZÁG TÖRTÉNETÉBŐL.

VII.

Pszonka és a babin köztársaság.

Zsigmond-Ágost uralodása alatt egy sajátos irodalmi és erkölcsi köztársaság, vagy inkább satyrikus akadémia emlékét őrizi a lengyel művelődéstörténet, mely feladatát tűzte volt az az erkölcsi javítását s a kormányzati visszaélések ostromozását s bizonyos tekintetben páratlanul áll a krónikák évtapjain. E köztársaság, melynek jelszava volt: *Ridendo castigo mores* — egymaga híven jellemzi a XVI-ik századbeli lengyel társadalmi életet.

Ime az érdekes intézmény eredete röviden előadva:

Lublin városa, a hasonnevű mai orosz-lengyel kormányzóság székhelye, s Lengyelországnak Varsó után legszebb városa, már a XVI-ik században élénk virágzásnak örvendett, s a többek közt itt folyt le Zsigmond-Ágost alatt az az egész éven át tartó országgyűlés, melyen Lengyelország és Litvánia egyesítése végrehajtott.

A város már a Jagellók alatt több mint 40,000 lakossal bírt, s az egész podoliai, volhyniai és vörös-oroszországi kereskedelem csomópontja volt. Természetes, hogy ennek következtében a társadalmi élet is szép fejlődésnek indult, s Lublin székhelye lón a lengyel intelligenciának s a lengyel irodalmi mozgalmaknak is.

Pszonka Szaniszló, lublini törvényszéki bíró, s egy Babin nevezetű falu földesura, egy satyrikus irodalmi társaságot szervezett itt, többnyire becsületességük és derült kedélyük által kiváló barátjai köréből. Köztük volt Pszonka maga és Kaszovszky Péter, szintén lublini törvényszéki bíró. Mindketten annyira kerestek voltak, hogy egy kiválóbb szereplője a közéletnek sem vonhatta ki magát a köztársaság gnyos tréfái alól. Kritikájában mindig a legnagyobb részrehajlanságot gyakorolta, és soha sem fordította életét másra, mint a ki megérdemelte. Viszont az, a ki tárgya volt, nem merte magát sértve érezni, nehogy neveltségessé váljék. Nagy erkölcsi hatása

méltóságokat olyan egyéneknek adományozták, kiket gnyulodásuk czélpontjául választottak, s kik így a társaság körén kívül estek. Ez esetben mindig tekintettel voltak az illető foglalkozásaira, s a czím rendesen ellenkezője volt annak, a melyet az életben viselt, vagy tényleges jellemével állt ellentétben.

Ha valaki például az országgyűlésen erejét túlhaladta, vagy rá nem tartozó dolgokban emelt szót, megkapta a babin köztársaság erkele címét ünnepélyes diplomában, melyet a vig társaság látott el pecséttel és aláírással. Ha pedig egy szónok a követi kamrában hihetetlen dolgot beszélt el, ráruházták a babin kancellár vagy szónok diplomáját. Az a ki roszkor kérkedett bátorságával, Babin lovagja vagy fővezére nevet nyert, s ha tiszteletlenül nyilatkozott a vallásról, ugyanazon köztársaság prédikátorának, vagy szent inkvizitorának nevezték ki.

A szövetség tagjai annyira nyilvántartották mind azt, a mi Lengyelországban történt, hogy egy kiválóbb szereplője a közéletnek sem vonhatta ki magát a köztársaság gnyos tréfái alól. Kritikájában mindig a legnagyobb részrehajlanságot gyakorolta, és soha sem fordította életét másra, mint a ki megérdemelte. Viszont az, a ki tárgya volt, nem merte magát sértve érezni, nehogy neveltségessé váljék. Nagy erkölcsi hatása



LUBLIN.

volt az emberi gyarlóságok ellen indított emez irtó hadjáratnak, mert ha nem is javított rajtok mindig, de legalább lappangásra kényserítette.

Híres volt a társaság arról az ügyességéről, a mint neveltségessé tudta tenni mindazt, a mi a házára nézve káros lehetett volna, s ennek dacára soha nem használta a rágalom fegyverét. Tagjait csak olyanokat vett föl, kik tapintatosságukról, művelt elméjükről és helyes ítéletükről ismeretesek voltak. Maga köré gyűjtötte az ország legkiválóbb egyéniségeit, minisztereket, püspököket, azért, hogy ha a guny nyilaira méltót kellett sújtani, ne érezze az sértve magát, ha diplomáját olyanok kezéből nyerte, kik nem kevésbé tekintélyes polozót foglaltak el Lengyelországban, mint Babin köztársaságában, s hogy a korholás annál is üdvösebb hatású legyen.

Zsigmond Ágost, kinek uralodása alatt a köztársaság virágzása tetőpontját érte el, szellemes, felvilágosult, szabadelvű és türelmes volt s ellensége a szomorúdosáknak. Szeretett halani a babin köztársaságról s egy napon, mikor ennek több tagja vette körül, köztük Pszonka, megkérdezte, hogy van-e király közöttük? «Nincs felség — felelt Pszonka — míg felséged él, addig nem választunk mást. Uralkodjék akkép a babin köztársaságban, mint Lengyelországban.» A király nevet fogadta e feleletet s megelégedését nyilvánította Pszonkának, megnyugtatta azáltal másokat is, kik rossz néven vették a babin köztársaság utján kapott diplomáikat.

Nagy befolyást gyakorolt e kör a nemzeti szellemre, s a XVI. század erkölcsére is. Az ifjak, kik először léptek a világba, reszkettek foruma előtt, nehogy megrovasásnak tegyék ki magokat. Így háromlalt haszon a satyra ez itélszéke által az egész államéletre is, javítja a hibákat azáltal, hogy kíméletlenül leleplezte, királyban, papságban, követekben és miniszterekben.

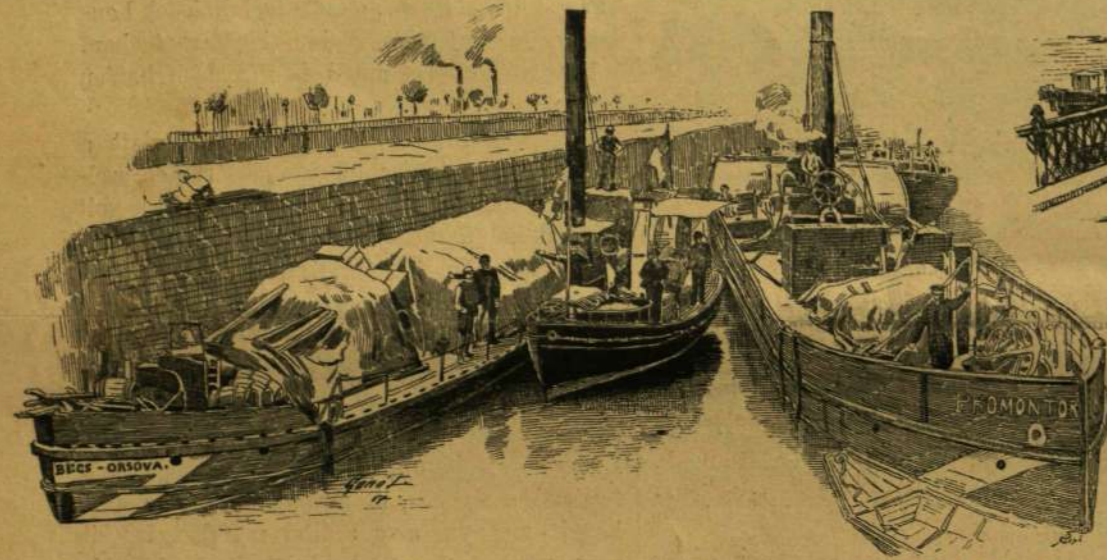
Pszonka Szaniszló 1590-ben halt meg, utódai sokáig fenntartották még kezdeményét, a babin köztársaságot, de mint minden intézmény a világon, végre ez is lejárta magát. Lengyelország háborui és hanyatlása meggyengítették a babin köztársaság erkölcsi befolyását is, míg végre egészen megszűnt. A s nevezetes és sajtóságos szövetkezet ma már csak egykori hírében él.

* T. i. latin szertartásnak.

A VASUTI KÖZLEKEDÉS A JÖVŐBEN.

Dr. Engel Eduardnak egy Jenában nemrég megjelent röpirata, melyben a vasuti közlekedés olcsóbbá és egyszerűbbé tételét fejtegeti a levelposta történetéből vett tapasztalatok és statisztikai adatok alapján, nagyban foglalkoztatja Németországban a közvéleményt. Egyik német lap érdekes képet nyújt, minőnek képzele az utazást 1893-ban, midőn véleménye szerint ez a reform már megvalósulna.

A kép eredménye az, hogy az utazás a villámvonaton első osztályban, tehát a legdrágább helyen, Lipésztől Bazelig (Svájcba) 12 márkába kerül, holott jelenleg 70¹/₂ márkába jő. Az Engel által



TEHERHAJÓK A RAKPARTON.

Goró Lajos rajza.

ajánlott reform idején összesen csak kilencféle vasuti jegy adatnék ki és pedig:

1. Az első övre (az indulási helytől 25 kilométernyire bármely irányban egy napi érvényű) első helyen 2 márká, második helyen 50 fillér, harmadik helyen 25 fillér.

2. A második övre (az indulási helytől számítva 26—50 kilométer távolságra bármely irányban egy napi érvényű) első helyen 4 márká, második helyen 1 márká, harmadik helyen 50 fillér.

3. A harmadik övre (50 kilométer távolságon túl bármely irányban s háromnapos érvényű) első helyen 6 márká, második helyen 2 márká, harmadik helyen 1 márká.

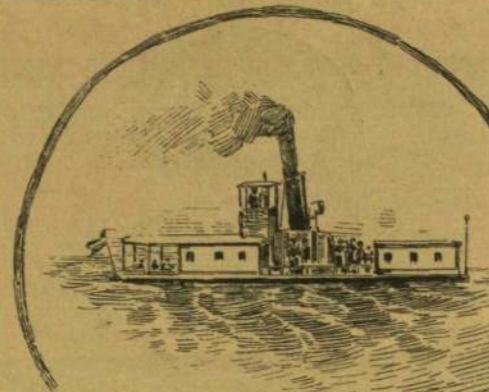
A villámvonaton használatánál mindenkor két-két jegyet kell váltani a megfelelő osztály s távolság szerint.

A legnagyobb díj tehát egyszerű személyvonaton csak 6 márká (3 forint), mely összegért az egész német birodalmon keresztül lehet utazni pótfizetés kötelezettsége nélkül. Az egyszerű jegykezelés folytán nagyobb vasuti pénztárakra csak szükség, kalauzok absolute nem léteznek, csak egy-egy ellenőr jön be időről időre a vonatokba, mint most a lóvasutaknál történik.

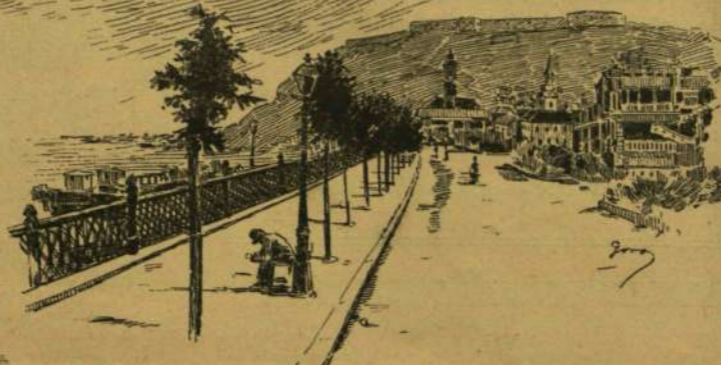
A podgyász-kezelés is igen egyszerű és olcsó lesz. Ötven kiló súlyon tulaz első és második övön 25 fillért, a harmadik övön 50 fillért s a villámvonaton is csak egy márkát kell fizetni, ötvenen alul pedig a felét. Mivel a súlymérésen kívül semmi számítás sem szükséges s a nyomtatott vevényekre egyszerűen csak az utazási pont határát jegyzik be, a máiba-feladásnál az összes munkát egy hivatalnok játssza s fennakadás nélkül végezheti el.

Az utazó jegyét a perronra lépve belévegyzik, az egyes vasuti szakaszok olyan színnel vannak befestve, mint a minő a jegy, a gépeken óriási betűkkel van felírva a vonat iránya s ezért a kalauz is felesleges. A jegyekkel való visszaélést meggátolja az ellenőr s a szigorú szabályok.

Ha hazánkban is érvénybe jönne ez a rendszer, utasaink Budapest közvetlen környékén (Törökbálint, Pécel, Maglód, Haraszti stb.) az első osztályban 1 frtot, a másodikban 25 krajczárt, a harmadikban 13 krt fizetnének. Bicske, Aszód, Nagy-Káta, Dömsöd, stb. s környékeik azután csak kétszer annyiba kerülnének, azontul az ország határait, tehát Ruttkáról Brassóig, vagy Munkácsról Fiumeig az egész hosszú utat meg lehetne tenni első helyen 3 forintért, második



* Arczkijavító intézetek alakultak több nagy világvárosban s állítólag csodákat hoznak létre. A bőrt kiegyenesítik és fényessé teszik, a haját megfestik, a termetet kiegyenesítik, egy szóval egy 60 éves matrona olyanná lesz, habár csak egy pár napra is, mintha 18 éves volna. Sajnos, hogy a «szépsítő szalonok» látogatói igen nagy számmal vannak. Hiteles adatok szerint Londonban mintegy 10 ezer, New-Yorkban 8000, Párisban 6000 nő van, kik az ily



RÉSZLET A BUDAI KORZÓRÓL.

intézetek rendes látogatói, úgy hogy bérletjegyek is vannak. Hogy a sok szépítő szer között elég mérges anyag is van, nem szükséges külön felemlítenünk.

* Az európai gyufákat Kelet-Ázsia nagy részében csaknem teljesen kiszorítja a japáni gyufa. Magában Japánban igen sokat fogyasztanak el, bár ezer doboz még körülbelül 30 frba kerül.

* 35,000 tonna kötél szükséges a «Scientific American» számítás szerint egy-egy aratásnál az Egyesült-Államokban. A leggyakoribb kötél manillakender s 1 van s egy hold termésnél mintegy két font szükséges belőle.

* A férjhez nem ment leányokat is megadóztatta a zsarnok I. Frigyes Vilmos porosz király; minden 25—40 között levő hajadonnak évenként két tallér külön adót kellett fizetnie. Agglegényadót azonban nem követelt.

* A köztisztaság érdekében. New-yorki nők «Health protective society» (Egészségvédő társaság) című egyesületet alapítottak, melynek tagjai személyesen vizsgálják meg az egyes utcák és gyárak tisztán tartását s több reform közt egy szakértő nőt közöltséggel három óra Európába küldték, hogy az itteni nagy városokban az utcztisztogatás módszereit tanulmányozza.

* Gyakorlati vizsga. A bécsi Gizela-nőegylet nőipar-iskolájában a ruhaszabási tanfolyam vizsgáján egyes növendékek a hallgatók jelenlétében vetkőztek mértéket társnőikről, kiszabták s megvarrták a ruhát, úgy hogy két óra múlva már a helyszínén készített ruhát felpróbálva be is mutatták.

EGYVELEG.

* Az állatkínzás a konyhában lassankint megszűnik nálunk. Még a jelen század elején is elevenen forralták fel a rákot, az angolnát elevenen nyuzták meg s a malacot szokás volt leöltetése előtt sokáig pálcázni, hogy lúsa ligyabb legyen. A kínaiaknál ellenben még most is divatosak ily kegyetlenségek: a tyukot és kacsát elevenen teszik olvasztott vajban a tűzhöz, a bárányt és tehenősbékat is elevenen sütik meg.



A CSÁSZÁRFÜRDŐI GÖZÖS FEDÉLZETÉN.

Goró Lajos rajza.

A DUNAPARTRÓL.

A DUNAPARTI KORZÓN.

Saison-társa.

Mit nekem Regiomontanusnak minden tudomány, melylyel a csillagok járását czirkalmazza ki horoskopja üveglencsén át! Ha nem volna is kalendárium a világ, azt az eget biztosan lehetne tudni, hogy a július és augusztus hónapok a főváros zodiácusában a Korzó jegy alatt állanak. A nélkül, hogy az egyenlőség nagy elve iránt tiszteletlenséggel viseltetnénk, miért ne vallanók be magunknak, hogy a liget frekvenciája kissé túlságosan is demokratikus elemekből áll, a kiknek hűsülésében nem épen kellemesen lép gyepen, legelső gondjuk megszabadítani magokat a civilizáció ama felesleges attributumától, melyet «csizmánok» neveznek az emberek idefenn, ott örökre névtelen. De a korzó? Egy kihalt nagy város életereinek utolsó fellobbanása, együvé gyült minden vérének egyetlen felpezsdülése; az a Noe bárkája, mely a kánikula özöne elől biztos talajra viszi a menekülőket s honnan a kibocsátott galamb olajjával tér majd vissza, ha a saison új termő földjére lett.

Budapest egykori nagyvilágának, mely volt és nincs, a korzóra szorult össze mindama része, mely meg akarja őrizni előkelőségét. És ez az unatkozó főváros kénytelen odaadni magát játékszerül a vakációra újdonsült gavalléroknak, miniatűr-nevezetességeknek, tegnapi mára felcsiperedett nagyságoknak, kik nagy garral foglalják el az üresen maradt helyeket s élvezik rövid di-csőségüket.

Nem rágalmazom Budapestet, de bármilyen élvezet legyen is lóvasutainkon járn-kelni, Polonyi interpellációit hallgatni, Szimics-pórt olvasni kétszáz sorjával napjában, melyből a lapok meg nem kegyelmeznének a legapróbb részletekkel sem (hogy is ne, hiszen pontosnak kell lenni, ha az ember történelmet ír) — végre is elérkezik egy pszichologia pillanat, a midőn elfogja az embert a vágy, kissé változtatni lát-körén. És akkor aztán esattannak a záruk, van lóvás-futás a vasut-igazgatóságokhoz; mert mit akarnak? ingyen vagy féláron utazni csak van joga minden magyar embernek! — s egy szép nap, a mit himni is alig mertünk volna, a gőz szárnyain repítve talál, kényelmesen elhelyezkedve kupénkban.

Igaz, hogy ezeknek a villeggiaturázásoknak nálunk néha igen furcsa értelme van. Hányan emlegetik büszkén «nyaralójukat», mely közelebről meglepett, valami roszkatag, földes szobájú paraszt viskó a somogyi homokparton, és hány kikopott gentry nevet, a ki a szeptember első napjaiban diadallal tartja bevonulását a fővárosba, keressenk hiába a világ összes fürdőhelyei listájában, legfeljebb az örödi tiszteletes tarti-tábláján bukkannánk rá. A muszáj-nyaralók ily típusait mindenki ismeri már s akár újjal mutathatna rájuk, a mint neveltséges pöffeszkedéssel beszélnek ischli vagy emsi élményeiket. S még azt mondják, hogy a neveltségesség öl. En úgy találom, hogy ezek az urak «a körülményekhez képest» kitünően érzik magokat.

Beszéljünk másról. Sokkal tisztességesebb ösztönös benyomását teszik azok, a kik itthon maradvá, egy hamis látszat hazugsága helyett a korzón övják meg elegáncziájok érintetlen fölénvét. Egy udvarlás a korzón — a szerelem recitatívója s maga a korzó nem csupán egy interregnum, de egy nemzetközi állomás leszálló helye mind azoknak, kik öt percznyi megállapodást keresnek abban a nagy népvándorlásban, mely keresztül tzi őket Budapestben. Ott kanalazza mr. Bonhomme, Prudhomme vagy Delhomme, nancy-i tőkepezés,

jégbe hűtött punch-át a Hangli fái alatt, s ciznikus udvariassága alig bír kifejezést találni elragadtatásának a tapasztaltak felett. Csak a «tsigan»-t nélkülözötte eddig, s kedélyes, lelkes szemei hiába keresik az aszfalton mindenfelé Pharaos veres nadrágos népét, a mint «hegedűjök hurján szilaj vad mámorral zeng fel a puszták exotikus költészete.» (NB. Igy írják ezt évről-évre a párisi boulevard-lapok szeretetreméltó krónikái.) Bezzeg biggadtában itéli meg a helyzetet Mr. Pepperbox — a londoni Soho nagy óragyára, a ki négy sugár fiával, kik imént tettek érettségi, most keredeket fel a jó előmenetelökért megígért európai körútra, melylyel összeköttetésben időt vesz magának alkalmilag

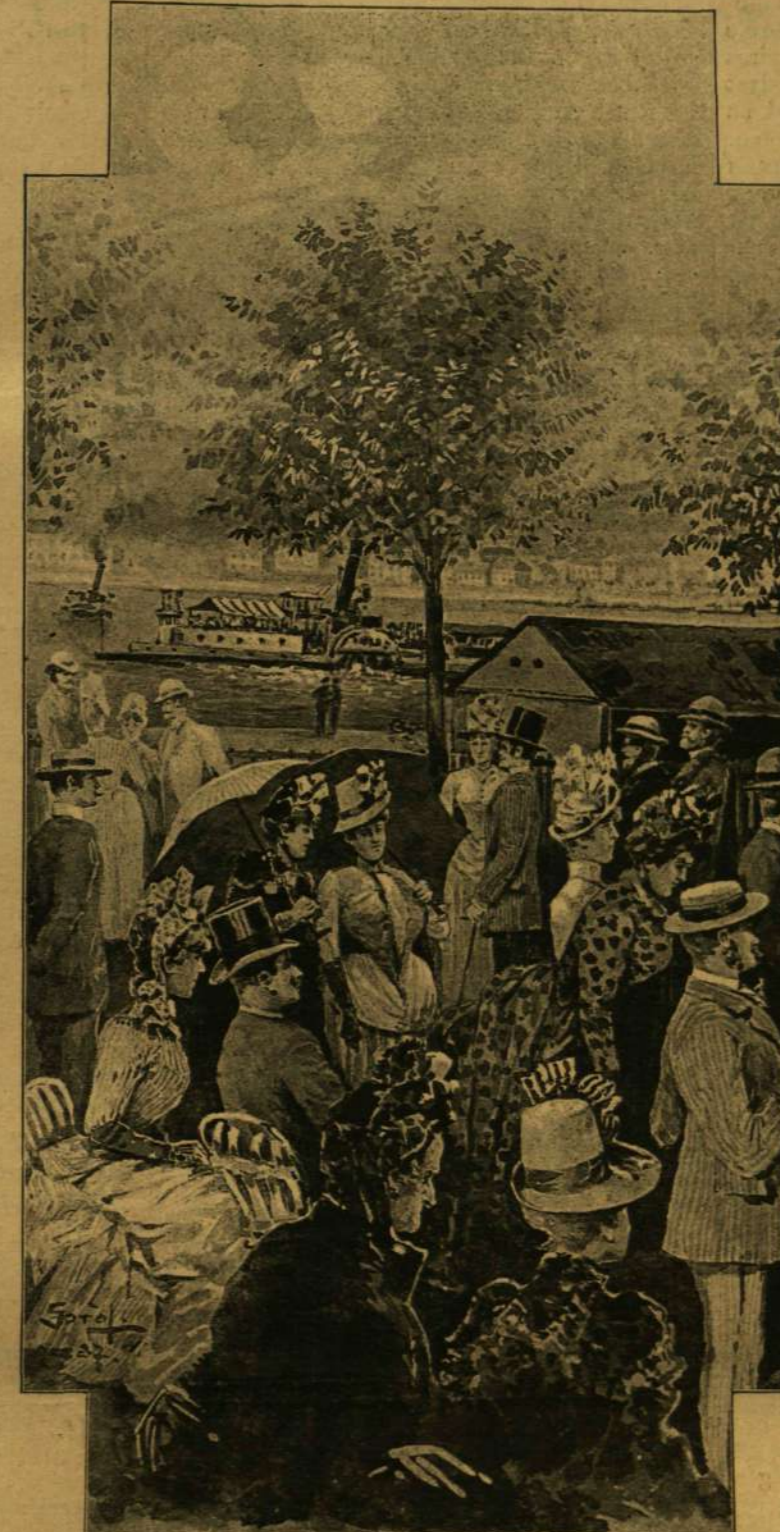
kék ég, és mégis, vagy tán ép azért, olyan — közel.»

Buta arczocskájával belebámulva a körülete nyüzsgő, kacagó, sívító apró világba, egy ökölnyi kis legény hagyja magát a játék rythmusára ide-oda igazgatni; gyenge dereka meg-megrokkban még a szaladásban, forgása olyan, mint egy tömzsi bugócsiga bukdácsoló pörgése, a mint az ügyetlen kéz, suttó! kiropít a fonálból; de töprengő nagy szemében már az élet mely önfeladtsága csillog föl, s a kapaszkodó nagyobbra vágyásnak az a homályos ösztöne, mely emberi természetünk oly végzetes alapja, s melynek titokzatos deleje már most ellenállhatatlan vonzza az egy fővel nagyobbak közé, hogy versenyre nógassa pizzi tanulatlan lábacskaikat. Ma még csak a gyermekcsoport vidám kerengése, melynek füzérlánczából végre is szédelegve dől ki s esik négykézlábra, de hajh! mihamar az élet nagy és lázas körtáncza, melynek sebes forgataga jaj! ne szédítne meg soha.

Hol vagy vitéz hadi, kopogó két faciszmad kisérteties járásával, a mint marczoza szakállad mögül olyan szelid kedélyességgel erégetted a borgói pipa bodros füstjét! Mintha a Petőfi-tér nélkül nem is volna az többé, a ki volt. Mert ezt a jelentékeny kiegészítő vonását a Dunapart physionomiájának az utczei életének, az idő nedves szivacsza ez idén lemosta tarka palettájáról. Pedig mennyire megszoktuk napról-napra ott látni, szokott padján, a mint páros falábát kegyetlen humorral emelgette a levegőbe, élvezve a reggeli verőfény sajgó bizsergetését, mely ki tudja, hány esztán nyert sebekre tüzte oda szelid írtját, s évődve lányokkal, menyecskekkel, kik a nagy bajszos rokkant hős tódításait si itva, óbogatva hallgatták. Hol van, hová lett, ki tud felőle? Mint a kertész, mikor a hozzászú téli napok multával az első márcziusi nap enyhe sugarára gondos kezekkel bontja fel szalmás burkaik alól gyöngye cseméit, s vizsgáló szeméi kímélve nézik, melyiknél hol hagyott a rideg fagy pusztító nyomokat hátra; ugy van vele a tárczairó. Midőn a fővárosi élet tavaszi kibontakozásában szemlét tart rég őrizgetett, felteve ápolit kedvenc alakjai felett s szomorú szívvel kénytelen konstataálni, hogy: «elhulltanak legjobbjaink a hosszú — tél alatt.»

Hopp! Álljunk csak meg kissé: ezek a tipikus fővárosi alakok nem is olyan fontosság nélküli kerékszögek egy nagyváros gépezetében, mint a hogy első tekintetre himne az ember. Ha nem volnának meg valóságos, közöltséggel kellene betelepíteni őket s hivatalból állítani oda az utcaszarkokra. Szeretem ez eredeti, jóízű specialitásokat, ők képezik az eleven színt, a vidító elemet, a látványosságot abban a nagy szürkeségben, melylyel a munka hétköznapi versenye ruházza fel a főváros képét, s Budapest amerikaiás színtelenségének nagyon is sok szüksége van hasonló mulattató epizódokra. Fájdalom, a modern adminisztrációnak nincs érzéke a nem hivatalos élet követelményei iránt, szerinte a genre — hiába — rendőrileg nem jogosult műfaj s irtó hadjárataiban megannyi kész eszközei a Fortuna, a tolonczház, és a — temető.

Milyen szomorú apropos! Messze, a Ferenczváros fölől gyászenet közeleg némán, ünneplésen. Elől a budapesti acélgömbesináló vagy cipőszíjfényező segédek kövágó utczei önképző, betegségyező és temetkezési együletének zenekara recsetgeti a mulandóság felett vett kegyetlen diadallal hasarogó szerszámait s az érzékeny kedélyű flügelhornista szipító tremolóira mérgeesen mordul fel a bombardó mélyhangú feleselése: sz-ta-ta-ta, sz-ta-ta-ta. Tessék egy más saison-kép! Ah, mert a nyár hódító démonja míg lábaihoz búvól bájai delejével, ügyeljenek, ezer-



A PESTI KORZÓN.

nyí bérenczék gyilkát tartja lesben, hogy orvul ledőfjék a gyanulánt. Milyen könnyű el-könyvelni a rendőri jelentések széles rovataiban azokat az ugynevezett »hirtelen» vagy »gyanus» elhalálozásokat. De hát hallott-e valaha valaki »gyanus» egészségről is? Nem, az ember egy oly kevéssé halhat meg hirtelen, mint a hógy nem születik meg.

Elnézem a modern paganismusnak ezt a sivár szertartását, a halott száz hókusz-pókusz czeremoniája közt meghurcolt tehetetlenségét, a látványosság pellengéréhez kötvé. — A kegyelet kegyetlensége! — S a mint kocsi kocsi után vonul tova, minő spektroskopja táru fel az emberi szív analysisének! Görcsösen síró, kétségbeeső alakok még az első kocsiiban, de a gyász sírfi fellege ma könnyű párkodó dígú már a másodikonban — míg a harmadik, negyedik és ötödikben kipattant belőle a mosoly és kacaj derüje is, mely ott virít a jó rokon keblére tűzött piros rózsáján, hogy az utolsó fogaton végre helyet adjon két alkalmi kocsiáig hegyes kedvének az ingyen mulatság felett. Istene, hát ez minden, a mit magunk után hagyunk, s a rokonszenv és hűség emléke még tiz lépésre nem követi kiült porainkat?

De hát miért is? Voltaképen és jól felvéve a dolgot, a halál, mely kiszólit az élők sorából, semmi egyéb, mint kinek-kinek hivatása szerint egy utolsó kötelesség gépies teljesítése. Mi egy hordár-temetés? Utolsó komisszió, melyért nem jár borralval. S egy végrehajtó? Foglalat-igény-bejelentés nélkül. Az ügyvéd? Perbeli idézés, mely ellen nincs igazolásnak, kifogásnak és elő-terjesztésnek helye. A kereskedő? Lejárt váltó, melyre nincs prolongáció. A képviselő? Egy örökletartó »ülés», melyen nincs vita, nincs csöngettyű és nincs napidíj. És az író? Az első pár sor a lapok nekrológiaiban, a melyért nem kér honorariumot.

Hagyjuk ezt. Vigabb élet foly amott a császárfürdői gőzök fedelzetén, melyek a mint jobbra-balra, cik-izakos menetben öndöngnek kikötő-ről-kikötőre, egy képzelt madártávtól olyanformán vetetik ki magokat, mint valami támolygó beszipett óriás, a kinek széles kedvéhez szük az utca. Folyik be és omlik ki a zarándok-sereg minden állóhelynél, mint egy örlő garat két nyílásán, s a lebecsított palló megeng a belépők sulya alatt. Egy kedves szalon képe a fedélzet, körökörül viritó ifjú arczokból, melyek közt a tabourette-ek törpe ülésén könnyüvéru urasok fitogtatják hanyag poseban pettyes és csikos használatát. Most meginog az uszó alkotmány, s rezzenve ijed fel a hölgyesereg . . . nos, nem-e valódi tengeri utazás ez? Körül a testvér-város kettős látképe, lent a zajgó hullámok tajtékzó ágaskodása, melyből a fecsegő kerek-kerek forgása friss permetet hajt a kipirult arczokra.

De leszáll az est. Lágú szellő támad a hűs Duna felől, felgyulnak a ragyogó lámpasorok, s a messziről közelgő propeller zakatoló kerékei csobogva hajtják a vizet. Most megzendül a nyugodt folyam csillagos tükre s a hajó lassan uszó fekete tömegen mintha dalos szírének, játszi nimfák himbálózának. A Margitsziget utolsó hajója hozza fődélzetén a kirándulók legkitartóbb csoportját s velők a bevonuló zenekar, melynek felharsanó takarodója tisztán csendül az esti légen. Lassanként eloltják a fenyés kávéházak, vendéglők kioszkjaiban a lobogó gáznelyveket; csak itt-ott világít egy-egy még egy pár nekihevült kávéházi vitázónak; álmos pinczeryerek bölöngatnak a sutban, s kezdetét veszi az érdekes párharcz vendég és személyzet közt, melyet a budapesti nyilvános helyek késői látogatói »kinézés» néven ismernek.

Fent a Gellérthegy lejtős oldalában, a Ráczváros apró háztömegei közt homályosan pislog meg egy-két gyertyavilág; tompán düböröge szalad át a gőzös az összekötő vasuti hidon; a pihenő halászbárkákban kialudt a bogrács tüze, s redves oldalaink szerelmes sugdosással törnek meg a loecsanó hullámok. Hajtószárt eszerve, lassu baktatással hajt haza az omnibusz, s míg vérvörös lámpája lomhán közelg a néma éjben, maga feloldalt dölve a bakon, behuny szemmel dudolhatja, hogy azt mondja:

«Ej haj, ne fekdj a szénaboglya tövébe.»

Korzó és szénaboglya? Nini, hova nem gondolkod.

Várnai S.

A NAPSZURÁS RÓL.

Minden nyár megköveteli áldoztat a szegény munkások s menelő katonák ezrei közül egy sajátságos halál német alakjában, mely sokáig volt titokzatos homályba burkolva a nagy és laikus közönség előtt s ép azért felettébb alkalmasnak látszott arra, hogy a felizagott képzelődés járványos tüneteket sejtjen benne. Ez az úgynevezett napszurás, melynek hirtelen lefolyása még inkább megerősíteni látszik azok fölvetését, kik könnyen hajlandók az ily halál okát kholerának tulajdonítani. Csak az utóbbi évtizedekben kezdtek tisztázódni a fogalmak e baj természetéről s kezdtek fölismerni, hogy itt voltaképen a test súlyos benső elváltozásairól van szó, melyek teljességgel nem hirtelen jönnek, hanem lassanként fejlődnek annyira, míg a halált előidézik. Főképen amerikai, angol és német katoná-orvosok mérései a test hőmérsékéről, vetettek igazi világot e betegség lényegére, melyekben hihetetlen hőmérsék-emelkedéseket állapítottak meg, nem ritkán 42—45 fok között is, a mi azelőtt soha lázbetegnél sem fordult elő. Tudvalevő ugyanis, hogy a test rendes hőmérséke 37 fok, s ez még a legerősebb lázbetegnél is legfeljebb 39—41 fokra emelkedik.

Kitetszik ebből, hogy a napszurás veszélye és kórtünete a test hőmérsékének rendkívüli emelkedésében áll, addig a pontig, a hol már az emberi szervezet el nem viselheti. A hőmérsék főként az idegrendszerre foly be-károsan, s kezdetben lankadságban, kimerülésben nyilvánkozik, később az agy és a nyult agy idegei beünltségében, a honnan a légzés és a szívmozgás ered. Érdekesen észlelhetni ezt katonák menetelése közben a nyári hőség közepette. A katoná erősen izzad s izzadsága cseppekben foly le arczán s kezén. Arca a bőrerek erős kitágulása következtében sötétpiros színt ölt; kezei dagadtaknak látszanak, s a szemek is kivörösödnek. A tekintet önkénytelen a földre szegődik, a száj nyitva, a lélegzés gyorsul. Ebben a stádiumban rendeli el a szabályzat, hogy a legénységnek engedély adassék nyakkötője levételére s a kabát részleges kigombolására.

A második stádium mindent fokozottabb mérvben tünteti fel. Kimerültség, érzéketlenség jelei mutatkoznak ekkor a legénységnek, a dal és vídám tréfa felbeszakad, a társalgás fennakad, csak néha hangzik egy-egy vesznyszó; a csapat felbomlott rendben szótlanul lépdél előre, a testtartás többé nem egyenes, a törzs előre hajlik; a katoná láthatólag nehezen czepleni terhet, gépiesen mozog; nem érdeklődik többé semmi iránt; lélegzete sipolássá válik, arczkifejezése komoly. Ily helyzetekben tett mérések a test hőmérsékét már a fáz magasiatán állónak, 38—40 foknak tüntették fel.

Fiatlabb, kevésbé edzett vagy kicsapongások által megroggalt szervezeti egyéneknek az ideges kimerültség már ezen a fokon is ájulást, vagy a sorból való kilépést vonhat maga után. Ez az ugynevezett kidőlés, vagy maródirozás, melyet nagyon hibásan tartanak a testi kimerültség jelének, mert nem egyéb, mint a napszurás veszélyének előhírnöke, a mit az is bizonyít, hogy melegebb napokon hamarabb bekövetkezik, s a test hőmérséke már ekkor nem ritkán a 40 fokot is felülhaladja.

A tulajdonképeni napszurás előtűnetei még komolyabbak. Tűrhetetlen belső hőség érzete áll be, a mihez szédéltség, a látás elsötétülése járul. A fül zug, a lélegzés akadozó, az érverés alig érezhető. Nem ritkán az izzadság kiválasztása is megszűnik már ilyenkor, a mi szerfölött aggasztó, mert ezzel az utolsó módja a test lehűtésének is elenyészik. Most már a test hőmérséke rohamosan emelkedik, az öntudat mindinkább eltűnik. A szenvedő teljes apathiában, majdnem eszméletét veszve támolyog tovább, hogy pár pillanat múlva összerogyon, görcsök és izomrángások közt. Ha gyors segély nem érkezik, rendszeren a halál is hamar bekövetkezik, pár óra alatt, a szív és légző működés megbénulása után. Az ily összeesés nem mindig a menetelés közben áll be, hanem gyakran csak a czelhoz való megérkezés után, sőt orrákkal később is, görcsök, lázas önkívület és félrebeszélés közt.

Tévedés azt gondolni, hogy a napszurás közvetlen oka a levegő hőmérséke volna, mert hisz ez ritkán, vagy épen sohasem emelkedik nálunk annyira, hogy a vér hőmérsékénél hidegebb ne volna. Még 22—28 fok mellett is 10—15 fokkal

alacsonyabb ennél. Sőt inkább a napszurás közvetlen oka a hadseregnél a katoná czelzerítlen ruházata, mely téli időre van számítva, s nyáron gátolja a test lehűlését. Pontos számítások kimutatták, hogy a teljes felszereléssel való menetelésnél a test hőképzése kétszeresre nő mint pihenő helyzetben, holott a test hőkiválasztását a katoná-ruha még mérsékelt hőfoknál is háromszorta teszi nehezebbé, mint meztelen állapotban.

Fokozza a kihűlés akadályait a nap sugara is, melyet az egyenruha sötét szövetei sováran nyelnek magokba. Egy órai napsütésnek kitett egyenruha-darabokban nem ritkán a test hőmérsékét messze felülmúló 38—44 Celsius-nyi hőfokot is észleltek. A napsugarak közvetlen behatása a test fedetlen részeire, s különösen a fejre is, halált idézhet elő. Ezáltal a test illető részén könnyű hólyag-képződések, pörsekenek állnak elő, magán a fejen pedig gyuladások az agyban és agyhártyában, mely utóbbiak szédülés, görcsök, sőt téboly és delirium mellett pár óra vagy nap alatt a halált vonhatják magok után. És ez utóbbi neme a napszurásnak nemcsak a menelő katonákat, de a földműveseket és munkásokat is fenyegeti, kik délidőben szabadban alusznak, továbbá hegymászókat és uszómestereket, kik a nap közvetlen sugari hatása mellett a víztükrörről vagy kopár szirtfalakról visszaverődő sugarak hatásának is órákon át ki vannak téve.

A napszurás veszélyének kiküldésére s ezért nincs más mód, mint gondoskodni megfelelő mennyiségű viznek a testbe vezetéséről s eleget könnyű ruházatkódásról. Különösen a hadsereg ruházatának reformjára volna e tekintetben égető szükség.

AZ ALKOTÓ ERŐ VIRÁGKORA.

Mérsz, de rendkívül érdekes szellemi statisztikát kísérelt meg összeállítani egy szorgalmas német tudós, Hirsch Ferencz. Célja: megállapítani, legalább hozzávetőleg, az ember életében azt a kort, midőn az emberi szellem a lehatalmasabb alkotó erőt bírja kifejteni. A szellemi működés különböző nyilvánulásait hét csoportra osztva, mindeniknek 40 világhírű képviselőjét szemelte ki s e 280 híres embernek kijegyezte azt a kort, midőn legnevezetesebb műveiket alkották. A színészeket, énekeseket és zenei előadó művészeket, kik tulajdonképen csak mások szellemi termékeit reprodukálják, kihagyta a számításból, de egyúttal fölemlíti, hogy csak ezek között voltak gyermekkorukban is kitünőségek, minők a 4 éves Mozart, a 8 éves Rubinstein és 9 éves Mendelssohn.

I. A költők csoportjába a következők vannak felvéve öregedési sorozatban, azon életévük megjelölésével, melyben főműveket alkották.

Beets (híres hollandi humorista) 23. Camera obscura.
Turgenjev 27. Vadász naplója.
Uhländ 28. Költemények.
Heine 28. Dalok könyve.
Schiller 44. Tell.
Molière 45. Tartuffe.
Herder 47. Esmék a történelem bölcsészetéhez.
Wieland 47. Oberon.
Cervantes 47. Don Quichotte.
Scott 48. Ivanhoe.
Klopstock 49. Messias.
Freitag 49. Bíró és bankár.
Senefelder 35. Lithographia.
König 36. Gyorsnyomda.
Steinheil 36. Tű-távíró.
Nachtigal 36. A Csad-tó-nál.
Cortez 36. Mexico elfoglalása.
Arkwright 37. Gyapotfonó gép.
Livingstone 37. Felfedezések Zambesinél.
Kammerer 37. Gyufa.
Stanley 37. Afrikán keresztül.
Ericson 38. Propeller.
Dreyse 41. Gyűtőpuska.
Mongolier 42. Légzhajó.
Fulton 43. Gőzhajó.
Idősb Stephenson 44. Első vasút.
Gabelsberger 45. Gyorsírásrendszer.

II. A művészek (építészek, szobrászok és zenészek) csoportjában vannak a következők:

Schubert 25. Erikönig és Wanderer.
Mendelssohn 27. Paulus.

Mozart 31. Don Juan.
Van Dyck 33. Művészeti kép.
Schumann 34. Paradicsom és a peri.
Weber 34. Bűvös vadász.
Beethoven 35. Fidelio.
Rafael 35. Sixtini Madonna.
Rembrandt 36. Művészeti kép.
Correggio 36. Az éj.
Titian 37. A farizeus fillére.
Cherubini 37. Medea.
Rossini 37. Tell.
Verdi 38. Troubadour.
Menzel 38. Művészeti kép.
Schlüter 39. A nagy vászoló fejedelem.
Schinkel 39. Berlini színház.
Gounod 41. Faust.
Bach 44. Máté-passió.
Leonardo da Vinci 44. Utolsó vacsora.
Kaubaach 44. Lépcsőház festményei.

III. A tudomány férfjai közül:
Newton 24. A vonzás törvénye.
Schelling 24. Természetbölcsészet.
Hartmann 27. Philosophie des Unbewussten.
Strauss 27. Jézus élete.
Dubois Reymond 30. Állati villamoság.
Linné 30. Botanikai rendszereinek megállapítása.
Helmholtz 30. Szemtükörök.
Schopenhauer 31. Főműve: Welt als Wille und Vorstellung.
Gauss 32. Theoria motus corporum celestium.
Haeckel 34. Természetes teremtéstörténet.
Kirchhoff 36. Fénykép-elmélet.
Liebig 37. Organikus vegytan.
Hegel 37. Phenomenologia.
Buckle 38. Művelődéstörténelem.
Virchow 38. Cellularpathologie.
Berzelius 38. Vegytani kézikönyv.

Dove 54. Viharok törvénye.
Macaulay 55. Angol forradalom története.
Niebuhr 56. Római történet.
Böttger 21. Meissen porcellán.
Vasco de Gama 29. Keletindiai út felfed.
Edison 30. Telefon.
Watt Jakob 32. Gőzgép.
Barth 34. Afrika útjának vége.
Speke 34. Nilforrások.
Torricelli 35. Barometrum.
Senefelder 35. Lithographia.
König 36. Gyorsnyomda.
Steinheil 36. Tű-távíró.
Nachtigal 36. A Csad-tó-nál.
Cortez 36. Mexico elfoglalása.
Arkwright 37. Gyapotfonó gép.
Livingstone 37. Felfedezések Zambesinél.
Kammerer 37. Gyufa.
Stanley 37. Afrikán keresztül.
Ericson 38. Propeller.
Dreyse 41. Gyűtőpuska.
Mongolier 42. Légzhajó.
Fulton 43. Gőzhajó.
Idősb Stephenson 44. Első vasút.
Gabelsberger 45. Gyorsírásrendszer.

IV. A felfedezők, feltalálók, mérnökök és iparosok közül:

Nordenskjöld 46. Sarkexpedició.
Ifj. Stephenson 47. Britannia-híd.
Franklin 47. Villámhárító.
Guericke 48. Légszivattyú.
Daguerrre 49. Daguerrreotypia.
Jacquard 49. Szövőgép.
Cook 49. Csendes tenger.
Schliemann 50. Trójai ásások.
Dollond 52. Achromatikus távcső.
Morse 53. Távíró rendszere.
Krupp 53. Öntött acélgépjáratás virágzása.
Achar 53. Czukorra-gépjáratás sikerülése.
Borsig 54. Ezredik locomotiv.
Kolumbus 56. Amerika felfedezése.
Pizarro 57. Peru felfedezése.
Gutenberg 60 körül. Kényymtatás.
Lesseps 65. Suez-csatorna.
Brunnel 73. Themze-alagut.

Amber 46. A portici néma.
Thorwaldsen 49. Művészeti kép.
Cellini 50. Perseus.
Wagner 50. Niebelungen.
Bojeldieu 50. Fehér nő.
Rubens 52. Művészeti kép.
Rietschel 54. Goethe-Schiller szobor.
Dürer 55. Négy vérmérséklet.
Händel 56. Messias.
Cornelius 57. Utolsó itélet.
Phidias 62. Olympi Zeus.
Bramante 62. Pétertemplom.
Vischer Péter 64. Sebalduz sirja.
Haydn 65. Teremtés.
Gluck 65. Iphigenia Taurisban.
Michelangelo 66. Utolsó itélet.
Rauch 73. Frigyes-szobor.

V. Hősök és uralkodók.
Nagy Sándor 25. Ganganela.
Wasa Gusztáv 27. Király lesz.
Hannibal 31. Cannae.
Themistokles 34. Salamis.
Seydlitz 36. Roszbach.
Gustav Adolf 37. Breitenfeld.
Károly főherczeg 38. Aspern.
Tegethoff 39. Lissa.
II. József 40. Türelmi rendelet.
I. Napoleon 40. Hatalma tetőpontján.
Nelson 40. Abukir.
Barbarossa 41. Milano elfoglalása.
Grant 42. Főparancsnok lesz.
Cromwell 54. Protector.
Nagy választófejedelem 55. Fehrbellin.
Caesar 55. Hatalma tetőpontján.
Marinus 55. Aquae Sextiae.
Madarász Henrik 57. Magyar legyőzése.
Nagy Károly 58. Császári koronázás.
Habsburg Rudolf 50. Marchfeldi csata.
Nagy Ottó 43. Augsburgi csata.
IV. Henrik 45. Nantesi edictum.
Orania Vilmos 46. Utrechti egyezség.
Wellington 46. Waterloo.
Wallenstein 49. Hatalma tetőpontján.
Nagy Péter 49. Czári czim felvétele.
Washington 50. Függetlenség.
Nagy Frigyes 51. A hét éves háboru vége.
Scharnhorst 52. Általános hadkötelezettség létesítése.
York 54. Wartenburg.
Savoyai Eugén 54. Belgrád.
Bülow 58. Dennewitz.
Ziethen 61. Torgau.
Tilly 61. Csata a Fehérgyeben.
Werder 62. Belfort.
Suwaroff 65. Prága.
Ruyter 66. Tengeri győzelme a francia-angol hajóhadal szemben.
Moltke 70. Szedan.
Blucher 71. Katabach.
Radetzky 83. Novara.
Hofer 42. Tirol felszabadítása.
Savonarola 43. Reform Florenceben.
Loyola 47. Jezsuita-rend.
Kossuth 47. Magyar szabadságharcz.
Kosciuszko 48. 1794-iki felkelés.
Wilberforce 48. Rabszolgakereskedés megszüntetése.
Heineke 49. Siketnéma-intézet.
Benedek 49. Benczések rendje.
Luther 51. Bibliafordítás befejezése.
Basedov 51. Philanthropia intézet.
Bonifacius 52. Németek megtérítése.
Pestalozzi 52. Rendszer-alapítás.
Garibaldi 53. Bevonulás Nápolyba.
Fröbel 55. Gyermekekert.
Knox 55. Reformáció megszilárdítása Skóthonban.
Mahomed 57. Medina hitközség alapítása.
Wicliffe 59. Bibliafordítás.
Nettelbeck 69. Kolberg védelme.
Cincinattus 80. Második diktatorság.

VII. Államférfiak és szónokok.

Hutten 31. Polemiái.
Gambetta 32. Franciaország diktatora.
Demosthenes 33. Philippika.
Strnensee 34. Hatalma tetőpontján.
Danton 34. Konvent.
Robespierre 35. Rém-korszak.
Rienzi 35. Népbíró.
Bolivar 38. Délamerika megszabadítása.
Szechenyi 39. Világ.
Cicero 43. Catilina ellen tartott beszéd.
Medici Kosmo 45. Florenca ura.
Solon 45. Atheni törvényhozás.
Manin 45. Velence diktatora.
Rodbertus 46. Levelei.
Fichte 46. Reden an die deutsche Nation.
Oxenstjerne 49. Protésztans politika vezére.
Richelieu 50. Hatalma tetőpontján.
Cavour 50. Olaszország egyesítése.
Mazarin 51. Hatalma tetőpontján.
Stein 51. Az 1808-iki reform.
Lincoln 51. Elnök.
Lassalle 38. Elméleteinek befejezése.
Mirabeau 40. Nemzetgyűlés.
Pitt 40. Hatalma tetőpontján.
Castelar 42. Miniszterelnök.
Metternich 42. Hatalma tetőpontján.
Schulze-Delitsch 42. Első előleg-egylet.
Stephan 43. A világpostae-gylet alapítása.
Kapodistrias 51. Görög állam elnöke.
Brougham 52. Lordkan-czellár.

Liszt 52. A politikai nemzetgazdaság nemzeti rendszere.
Talleyrand 52. Hatalma tetőpontján.
Kaunitz 52. Hatalma tetőpontján.
Bismarck 56. Az új Németország megalapítása.
Juarez 50. Hatalma tetőpontján.
Deák 64. Kiegyezés.
Goreskoff 65. Hatalma tetőpontján.
Thiers 74. Végrehajto hatalom feje.
Beaconsfield 74. Hatalma tetőpontján.

A költői névsor — bármily hiányos is — világosan mutatja, hogy a német tudós nagy gondal készítette azt és a saját nemzete iránt sem volt túlságosan elfogult. A névsorból vonható következtetések ennél fogva némi valószínűséggel is bírhatnak, de mindenestre nem érdekelnek.

A költői alkotás virágkorának átlagos magassága lenne tehát a 40-ik év. Hogy az alkotó erő mily sok ideig marad meg teljes mértékben, tanúsítja az, hogy a felhozott sorozatban a legutolsó helyen Goethe Faustjának, tehát egy kétségteletlenül nagy mesterműnek, befejezéséig szerepel. Nevezetes az is, hogy első helyen egy kiváló humanista áll, holott a humor rendszeren értebb korban mutatkozik. Részletesebben vizsgálva a dolgot, látjuk, hogy fiatal korban a lyrai, később a bölcsészeti vagy szatirikus szemléletűs ural-kodik a költőknél, 40 éves kora előtt csak Rabelais irt nagyobb szabású satyrikus művet, 40 éven túl már nevezetes lyrikus nem lépett fel, csak 26—32 év között. A verses hősköltemény 31—57, a regény 29—54 év között virágzó, a dráma 29—59 között, de 45 év előtt e sorozatban nincs vigjáték.

A művészi alkotás virágkora a 45-ik életév; szorosabban véve a zenészeknél 42, a képzőművészeknél 47. Schubert lyrai zenéje legkorábban mutatkozik, az opera 31—65, az oratorium 27—65 évek között. A zene általában valamivel hamarabb virágzik, mint a költészet, melyben az érzelmen kívül a gondolkodás is jelentékenyen szerepel. Nevezetes, hogy a német operai-írók főbb műveiket előbb írták, mint a francziák vagy oszlok. A festők virágkora 29—66 között ingadozik, az utolsó év Michel Angelo utolsó itéletét illeti; gazdagabb tartalmu képek a 44-ik évben fordulnak elő először, a legkorábban tünnek ki az arcképfestők, kinek a technika nagyobb szerepet játszik, mint a gondolat. A szobrászok alkotásainak virágkora a 39—73-ik év, tehát későbben kezdődik s későbbben végződik, mint a festészeké, hasonlóan a drámaírókéhoz, a lyrikusokéval szemben. Az építészek virágkora 39—62 év, de megjegyezzük, hogy a középkori építészek élet- és alkotási adatai hiányoznak. Mindenesetre itt későbbi korban lesz naggyá az alkotó erő.

A tudomány férfjai között az anthropologiai és természeti csoportba tartozó tudományok egyenlő számmal vannak képviselve. Az előbbieknél az alkotó erő maximumának átlaga 41-75, az utóbbiaknál 41-25. A történelem 38—56, a bölcsészet 24—57. A kutató természettudósok (Du Bois Reymond, Helmholtz, Kirchhoff) előbb alkotják meg főbb műveiket, mint a rendszeralkotók (Darvin, Dove, Kopernikus), de a természettudósok alkotó erejének magassága messzebb terjed, mint az anthropologiai tudományokkal foglalkozóké.

A feltalálók és felfedezők középszáma a 44-ik év, de köztük feltűnő öregek is fordulnak elő. A felfedezők között vannak nagy számmal fiatalok, a mi életveszéllyel járó hivatásukból magyarázható; a feltalálók közt a veszélyes léghajó feltalálója (Mongolier) szintén aránylag fiatal ember.

Feltűnően magas korban érik el alkotó erejük maximumát a hősök és uralkodók, átlag véve az 50-ik évben, bár Nagy Sándor és Hannibal már kora ifjúságukban nagy hadvezérek voltak, s Salamis, Lissa, Abukir diadalait is aránylag fiatal emberek nyerték meg. Radetzky 83 éves korában győzött Novaránál s ez a legmagasabb életkor, mely jegyzékünkben előfordul.

A hitalkotók és hazafiak, kiknél az értelem mellett az értelem is nagy szerepet játszik, jelentékenyen korábban, 42—43 év között érik el alkotó erejük maximumát. A hitalkotók 22—59, a hazafiak 23—80, az emberbarátok 25—55 év között szerepelnek főképen. Figyelemre méltó, hogy Luther, Bonifacius és Mohamed nagy alkotásai az 50-ik életév után következtek be. Az államférfiak és szónokok átlagos száma a 47-ik év, azaz legközelebb áll a hősökéhez és uralkodókéhoz. A államférfiaknál a számok

32—74, a szónokoknál 31—64 év között ingadoznak. A parlamenti életben szereplők nagy része azonban már a 30-as években jelentékeny erőt mutat. Cavour, Stein, Lincoln, Bismarck épen úgy mint a hiteltörök és hadvezérek, legfőbb alkotásait az 50-ik éven túl hozták létre.

Az átlagos számok tehát a hét csoportnál ily sorrendben fordulnak elő: költőknél 40, tudósoknál 42, hiteltörökknél 43, felfedezőknél 44, művészeknél 45, államférfiaknál 47, hősoknél 50-ik életév. A sorozatban legtöbbször előforduló számok a költőknél 31 (ötször), a tudósoknál 38 és 39 (háromszor), a hiteltörökknél 39 (háromszor), a feltalálókknál 36 (négyyszer), a művészeknél 37, 44, 50 (3—3 esetben), az államférfiaknál 51. és 52. (négyyszer), hősoknél 40, 54, 55 (3—3 esetben).

Általános szabályul tehát az az eredmény jön ki, hogy a 40-ik életév elérése előtt még genialis emberek is csak kivételesen alkothatnak maradandó nagyot, s hogy az emberi alkotó erő maximuma a 40—50 évek közé esik, tehát körülbelül ugyanazonos korra, midőn a férfiak testi ereje s munkaképessége is a legnagyobb. De az alkotó erőhatalom nagyon messze korig terjed, hiszen a felsorolt jegyzékben látjuk, hogy 83 éves ember is képes volt élete legfőbb tetteit megalkotni. S hogy nagy szellemek, minők Goethe 83, Michel Angelo 89, Humboldt 90, Ranke 91 éves korukban bekövetkezett halálukig munkaképesek voltak, köztudomású tény.

BLOUANGER ÉS FLOUQUET PÁRBÁJA.

Zajos ülése volt a francia képviselő kamarának mult hó 12-én. Ekkor terjesztette be Boulanger, a híres francia Bum-Bum generális és volt hadügyminiszter a képviselőház fősorozatára vonatkozó indítványát, melyet fölolvastán, többszörös közbeküldésekkel félbeszakított beszéddel kísért.

A beszédre Floquet miniszterelnök válaszolt, keményen és eselen, fölhangya Boulangernek, hogy azóta tart mindenkit a kormányra képtelennek, a mióta ő maga nincs tércza birtokában a hogy republikánus ember létére nem szegyenli a kamarát gyalázni és a köztársaságiakat megátadni, ő, a ki folyton papok és hercegek előszobájában settenkedett.

Erre Boulanger ismét fölrohant a szövegre s oda kiáltá a miniszterelnöknek: «Őn szemelennél hazudik.»

Nagy zaj támadt e kifakadásra, mire az elnök kérdésére a kamara kimondta Boulangerre a cenzurát, az pedig beadta a ház elnökének a képviselői mandátumról való lemondását.

Az ülés után Floquet miniszterelnök lovagias elégtételt követelt Boulangerrel sértő szavaiért. Perrin és Clemenceau képviselők voltak segédei, a mi rendkívül jellemző körülmény, mert Clemenceau, a radikális köztársaságiak vezére volt az, a ki Boulanger nagy emberré s annak idején hadügyminiszterre tette. A tábornok segédei La Herisse és Laisant urak voltak.

A párbaj másnap ment végbe Dillon gróf neuillyi parkjában. A segédek több törben állapodtak meg. A párbaj mindössze néhány percig tartott, miáltal a felek kétszer csaptak össze nagy hévvel. Rögtön meglétszött, hogy a már 60 éves polgár-miniszter bátorozottan jobb vívó mint a deli katona. Az első ütközésnél ugyan Floquet kapott néhány jelentéktelen karcolást, míg Boulangernek csak jobb kezén esett egy kis szúrás; de a másik összecsapásnál Floquet gyors szurással háritotta el ellenfelének egy fenyegető mozdulatát s e pillanatban vívó töre a Boulanger nyakába fúródott. A sebből patakka lómlott a ver s a segédek kijelentették, hogy az ügy lovagiasan el van intézve.

A megsebesült tábornokot rögtön a gróf kastélyába vitték és ágyba fektették, kötésekkal igyekezték csillapítani az erős vérzést. Boulanger nem tudott szólni s nehezen lélekezett. Akkor hire járt, hogy nehezen épül ki sebből. A seb azonban, korábban mint hitték, begyógyult s Boulanger, noha a polgári kéztől kapott vereség nagyon megozókéntette tekintélyét, ismét folytatni készült előbbi szerepét s bár azóta kétszer megbukott, most ismét pályázik képviselői mandátumért.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A pécsi restaurált székesegyház külseje című füzet jelent meg Pécsen, mint külön lenyomat az ottani főreáliskola 1887—88-iki «Értesítő»-jéből. A



BLOUANGER ÉS FLOUQUET PÁRBÁJA A NEUILLY-I PARKBAN.

pécsi országos kiállításból is alkalomszerű, azonkívül, hogy a bazilika restaurálásáról oly sokszor van szó. Iria Gereze Péter főreáliskolai tanár. Adja benne a bazilika építésének történetét, az archeológoknak az építés idejére vonatkozó különböző véleményével; leírja részletesen a nevezetes műemléket, a Pollák pesti méltóság által e század elején végzett, szerencsésnek épen nem mondható restaurálást, Kiss György szobrász műveit s általában a restaurálás folyását. Végül pedig közli a Schmidt Frigyes építő, Kiss György képrajzó és Dulánszky Nándor püspök életrajzát. Sikerült phototyp-képekben mutatja a dom nyugati, déli és keleti oldalait, az alaprajzot és Kiss Györgynek tizenkét apostolszobrát, és «Magyarország szentei hódolnak Máriának» című domborművét, melyeket a pécsi székesegyház déli homlokzata számára faragott. E képeket mult számunkban mi is bemutattuk. A kiállítások sokan fölkeresik Pécsen, s akkor a látogatók jó hasznát vehetik a füzetnek, melynek ára 1 forint 20 kr., s kapható a szerzőnél, vagy Budapesten Révai Leónál.

A Budapesti Szemle augusztusi köteteinek dús tartalmát Földes Béla dolgozata nyitja meg «A munkás-kérdés elméletéhez» czim alatt, fejtegetve korunk e nagy kérdését több oldalról. Hunfalvy Pál pedig befejezi Görgey Istvánnak «1848 és 1849» című munkája ismertetését, egyszersmind maga is közölve adatokat azokból az időkbel, mikor mint képviselő számos, érdekes megfigyelést és jegyzetet tehetett. Csopely László végét adja a Báthory István lengyel király életéhez nyújtott adalékoknak, közlve a nagy fejedelmek végrendeleteit is. Pálffy Albert regényének: «Egy leány mint özvegy asszony» újabb részletét veszi az olvasó. Hermann Antal «Szilágyi és Hajmási» című népballadát és rokonságit ismerteti. Csorba Ferenc «A vallásalapról» s ennek kapcsán a szegényebb papok fizetése javításának kérdéséről szól. Az Értésítő-ben három mű van ismertetve: József főherceg «Czigány nyelvtan»-a nagy méltánylattal; az elhalt Scherer Vilmos-berlini tanár «Poetik» című posthumus munkája; s Reizner János «Régi Szeged»-jének második kötete. A Budapesti Szemle előfizetési ára egész évre 12 frt, fél-évre 6 frt.

Az Osztrák-Magyar monarchia irásában és képből kiállításban a magyar festők csoportja nagy elismeréssel találkozik. Az «Allgemeine Zeitung» közelebb az arcképfestőkkel foglalkozott, és sok díszeset jegyzett föl. Munkácsy Mihályt, kinek Liszt-arcképe van kiállítva, nemben nem tartja oly jelentékeny művészek, mint a történelmi festészet terén. Beniczky Gyula és Horovitz Lipót műveiről azonban nagy méltánylással ír, s többek között így szól: «Valóban kitűnők a Münchenben jól ismert Beniczkyak magánképei, valamint Horovitznak, a bécsi festő-akadémia által növendékének arcképfestményei. Beniczkynek általános ismert Tizza-arcképe ezen a téren bizonyára a legkiválóbb műalkotás, melyet a modern Magyarország fölmutathat. Uj műtől a Nádasdy gróf arcképe, mely méltón sorakozik a Károlyi- és Szapáry-arcképekhez, melyekkel a művész első nagy sikereit aratta. Meleg színezés, természetes magatartás, biztos jellemzés tüntetik ki e művet. Horovitz az öreg Sapieha hercegnek ismert előkelő arcképe mellett párját nyújtja az ifjú Sapieha herceg arcképeben. A világos színekkel kedvelő művész gyöngéd kolorja, melynek azonban a férfi arcképfestés meg tudja adni a kellő erő, szépen érvényesül a lengyel nemzeti viselet és jelleg poitikus visszaadásában.» A müncheni kiállítási sorjátek nyeresémtárgyaló válogatott festmények közt van Peske Gézától egy életkép, Vastagh Gézától tyukokat ábrázoló kép, Kovács Józseftől pedig csendéleti kép.

Munkácsy festményei Amerikában. A hírneves magyar festő legjelesebb alkotásai Amerikába jutottak. «Krisztus a Kalvárián» is oda került. A művet szintén Vanamaker filadelfiai lakos vette meg, ki tudvalegőleg a «Krisztus Pilátus előtt» című festménynek is birtokosa. Vanamaker e második Krisztus-képeért is 500,000 frankot adott.

együletek szervezésénél, versenyek rendezésénél pedig jól használható segédkönyv. Ara az évkönyvnek 1 frt, diszkótésben 1 frt 25 kr. Megszerezhető a kolozsvári atletikai klubtól közvetlenül, vagy nagyobb könyvkereskedések útján.

Az erdélyi ref. egyházkerület törvényeinek és szabályrendeleteinek téra czimén az erdélyi egyházkerület hivatalos kiadást rendez statutumai-ból, s azokból az első füzet most hagyta el a sajtót Kolozsvárt, közlve az egyházkerület törvényeit. Ara 45 kr.

Kamat-táblázatokat állított össze Fekete Károly ügyvéd és az egri takarékpénztár könyvelője. E táblázatok segélyével 1 frttól 999,999 frtig terjedő tőkének 1—10%-os kamata 1—184 napra, 1/4 és egy évre összeadás által kiszámítható. A mű egy bevezető és 20 kamatszámítási táblázatokat tartalmazó füzetből áll. Minden füzet 31 lapra terjed és együtt eszen kemény vízborítékkal van ellátva. A könyv különösen bankokban és pénzintézetekben tehet hasznos szolgálatot. Ara 5 frt.

Sárosy-album. Sárosy Gyula régi jó költőnk születési házáat emléktáblával fogják megjelölni szeptemberben Boros-Sebesen. A leleplezési ünnepélyre emlékalbum is jelenik meg, a Sárosy életére vonatkozó adatokkal és műveinek ismertetésével. Az album szerkesztője, Náményi Lajos, közreműködésre több oly régi író is felszólított, kik Sárosy Gyulának személyes ismerősei voltak.

Regék és tündérmesék című kötet jelenik meg Milesz Bélától, ki a nép és ifjúság számára szokott imi elbeszéléseket. A kötet erkölcsi irányu, mulatót meséket tartalmaz, az ifjúságnak és népek való, s megrendelhető Karczagon Szódi S. nyomdátulajdonosnál 50 kr-áért.

Kalotaszegi divatlapok című füzetes vállalatot indítanak Szentgyörgyi Lajos és Pentey József banffihunyadi rajzantók. Havonként megjelenő füzetekben lerajzolják a kalotaszegi magyar népnél használatban levő varrottassakat. A minták a varró anyag színeinek eredeti feltüntetésével, a varrás mikéntjének részletes és mindenki által érthető leírásával jelennek meg s így lehetséges lesz messze földön kalotaszegi varrottást készíteni. A kiadók most járják be Kalotaszeget s lerajzolják, leírják, kutatják a varrottas származását és idejét. A készülő vállalat a magyar néket, a házi ipart terjesztő egyleteket, az ipariszkolákat, népiszkolákat és kézmunka-tanfítónöket érdekelheti különösen.

Magyar festők külföldön. A müncheni nemzetközi kiállításban a magyar festők csoportja nagy elismeréssel találkozik. Az «Allgemeine Zeitung» közelebb az arcképfestőkkel foglalkozott, és sok díszeset jegyzett föl.

Munkácsy Mihályt, kinek Liszt-arcképe van kiállítva, nemben nem tartja oly jelentékeny művészek, mint a történelmi festészet terén. Beniczky Gyula és Horovitz Lipót műveiről azonban nagy méltánylással ír, s többek között így szól: «Valóban kitűnők a Münchenben jól ismert Beniczkyak magánképei, valamint Horovitznak, a bécsi festő-akadémia által növendékének arcképfestményei. Beniczkynek általános ismert Tizza-arcképe ezen a téren bizonyára a legkiválóbb műalkotás, melyet a modern Magyarország fölmutathat. Uj műtől a Nádasdy gróf arcképe, mely méltón sorakozik a Károlyi- és Szapáry-arcképekhez, melyekkel a művész első nagy sikereit aratta. Meleg színezés, természetes magatartás, biztos jellemzés tüntetik ki e művet. Horovitz az öreg Sapieha hercegnek ismert előkelő arcképe mellett párját nyújtja az ifjú Sapieha herceg arcképeben. A világos színekkel kedvelő művész gyöngéd kolorja, melynek azonban a férfi arcképfestés meg tudja adni a kellő erő, szépen érvényesül a lengyel nemzeti viselet és jelleg poitikus visszaadásában.» A müncheni kiállítási sorjátek nyeresémtárgyaló válogatott festmények közt van Peske Gézától egy életkép, Vastagh Gézától tyukokat ábrázoló kép, Kovács Józseftől pedig csendéleti kép.

Munkácsy festményei Amerikában. A hírneves magyar festő legjelesebb alkotásai Amerikába jutottak. «Krisztus a Kalvárián» is oda került. A művet szintén Vanamaker filadelfiai lakos vette meg, ki tudvalegőleg a «Krisztus Pilátus előtt» című festménynek is birtokosa. Vanamaker e második Krisztus-képeért is 500,000 frankot adott.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlése érdekében dr. Gerlóczy Gyula pénztárnok értesíti a tátrafüredi gyűlésben résztvevő kívándókat, hogy aug. hó 1-től kezdve, 6 forint tagdíj befizetésével, a tagjegyeket az általuk pontosan kijelölendő vasuti igazolványokkal együtt kiszolgáltatja. A magyar kir. állami, osztrák-magyar-állami, kassa-oderbergi, északkeleti, észak-nyugati, budapest-pécsi és déli vasutak vonalain a vidégijől f. évi aug. hó 15-től egy harmad leengedést nyújt; a dumagőzhajózó társaság pedig megengedte, hogy a másodosztályú utijeggyel az első-, a harmadosz-

tályuval pedig a másodosztályon utazhatnak a tagok, a tagjegy előmutatása mellett. A tagjegyek és vasuti igazolványok kiszolgáltatásáért jelentkező tagok f. évi aug. hó 20-ig intézhetik megkeresésüket Gerlóczyhoz (Budapest, műegyetem), vagy augusztus 4-iktől kezdve, ugyancsak neve alatt Poprád-Felkúra is küldhetik. Mindeket helyről postafordultával a tagjegy s a két igazolvány a pontosan megjelölt tartózkodási helyre meg fog küldetni. Mint-hogy a három Tátra-Füred által fölajánlott lakások a vándorgyűlés összes, netán nagyszámban jelentkező tagjainak nem lesznek elegendők, sziveskedjenek a tagjegyet váltók az iránt nyilatkozni, vajjon e rendkívüli esetben a szomszédosban levő Nagy-Szalók, Felkán, Poprádon, Szepes-Szombaton, Gánócon, vagy Lucsiván kívánna-e elszállásoltatni?

Fehér-kereszt-egylet. Haynald Lajos bíróknak kétszáz forinttal a fehér-kereszt-egylet alapító tagjai közé lépett. Emből gróf Szapáry Istvánnak 100, a többiek közül az a fontos hívatást, melyet az egyesület tölt be a szegény beteg gyermekek és szülők ingyenes ápolása által, a hazánkban nagymértvű gyermekhalandóság ellen küzdő nemes igyekezetével, nemzetünk szaporodása és jóléte érdekében.

MI UJSÁG?

Királynékné szülői e hó végén őrök meyezőjök 60-ik évfordulóját, mely fényes családi ünnep lesz a bajorországi possenhofeni kastélyban. Királynékné és neje, a trónörökös-pár, Gizella és Mária Valéria trónhercegnők aug. 27-ikén mennek oda. Ott lesznek továbbá a népolyi királyi pár, öz. Trani grófné, az Alençon hercegi pár, hg. Thurn-Taxis Helén, a thurn-taxisi trónörökös. Luitpold regens-herceg s a bajor királyi család összes tagjai, szintén Possenhofenbe rándulnak e ritka családi ünnepélyhez.

Stefánia trónörökösne július utolsó napján Münchenbe utazott Gizella hercegnő látogatására. Nyolcz napot tölt Bajorországban, meglátogatván Lindaut és Schaffhausent is.

A trónörökös galicziai szemlétjáról jövet, e hó 2-ikán Kassára érkezett, és szemlét tartott a gyalogság fölött.

A nemzeti Pantheon. A fővárosi képzőművészeti bizottság felkérte Ybl Miklós műépítész, adna véleményét, mikép volna létesíthető nemzeti Pantheon a jelesek szobraival a budai várkert bazárjában. Ybl első véleményében arra a következtetésre jutott, hogy a várkert-bazár pavillonjai és csarnokai szerkezetükönl fogva nem alkalmasak nagyobb számú szobor elhelyezésére. Legfeljebb négy kisebb szoborcsoport volna előnyösen elhelyezhető bennük. Ujabb Ybl a kérdést már más kombinációval is megoldhatónak tartja s mint Gerlóczy alpolgármesterhez intézett, tervekkel is kísért véleményében mondja, e célra a bazár két oldalármányát összekötő fal erkélypilléreit lehetne felhasználni. Az erkélypillérek már magokban alapzatul szólnak s ezek föl 2.21 méter magas szobrok helyezhetők. Tekintve a szép háttér és a szobrok szabad állását, e helyeken a szobrok imponáló alakjai leginkább érvényre jutnak. Ekkép hely volna mintegy tizennégy szoborra, s benn a pavillonok nyílt előrézseiben is 4 szoborcsoportra. Azt hiszi a jeles műépítész, hogy a terv kivételéhez ő felsége a királyi s kegyes lesz beleegyezését adni. Ybl két fényképet csatolt véleményéhez. E fényképeken a kertfal erkélypilléreire a szobrok fel vannak rajzolva s a benyomás, a mit keltenek, igen tetszetős.

Mátyás király szülőházán szeptember közepén leplezik le Kolozsvárt az emléktáblát. Az ünnepély rendező bizottság arra törekszik, hogy országos jellegű ünnepély legyen, méltó a nagy király emlékéhez. Főlatortot intéznek ő felségéhez is, hogy képviseltesse magát az ünnepélyen. E kérest támogatni fogják azzal is, hogy az emléktábla létrejötte az ő felsége kezdeményező adományának köszönhető. Meghívják a főrendiházat, képviselőházat, egyetemeket, akadémiát, egyházi s világi hatóságokat, sat. Ünnepi misét Lohárdt Ferenc erdélyi püspök mond, emlékbeszédet Hegedűs Sándor képviselő; az ünnepély után díszbeled lesz. Délután a sétátéren karusszal, melyet báró Bánffy György rendez az erdélyi arisztokrácia férfi s nő-tagjainak közreműködésével. Este a redoutban bal lesz, melynek jövedelmét a Mátyás-szobor alapjára szánták.

Petőfi emlékezete. Julius utolsó napján Székely-keresztúron a segesvári csa harminczkilenczedik évfordulója alkalmából, különösen Petőfi emlékéért gyászmise volt a katolikus templomban, mely szölvölv intelligenzáival. Számos román pap is

jelen volt a vidékről az isteni tiszteletben. A szent-erzsebeti román lelkész segédkezett is; majd Oláh Antal katolikus pap beszentelte a hadi jelvényekkel és zászlóval díszített ravaszt. Istentisztelet után a templom előtti téren Haller József mondott hazafias beszédet. Mozgalom indult meg egy Petőfi-kisdedőv felállításá érdekében.

A Jó-szív Szent-Istvánnapi népnünnepe. A «Jó-szív»-ünnepély rendező bizottsága Gerlóczy Károly polgármester elnöklete alatt közelebb tartott ülésén megállapította az augusztus 20-iki nagy népnünnepprogramját és serényen folytatja az előkészületeket.

Az ünnep a városligetben lesz, melyet csak belépti díj mellett lehet meglátogatni. Gondoskodnak mindenféle mulatságról, látványról, zenekarokról, s rendeznek történelmi jelmezekben nagy monetet, este pedig tűzijátékot. A tavon allegorikus csoportokban a jó szív és rossz szív harcát is bemutatják. Az állatkertből alkalmasint léghajó száll föl, az ismeretes bécsi léghajóssal, Silberer Viktorral. Nyomda fog működni, melyen az ez alkalomra írt emléksorokat s Várady Antal alkalmi költeményét nyomják ki, s ingyen osztják ki a közönség között. A népnünnepek és versenyek rendezése végett az atletikai-klub közreműködését veszik igénybe. A városliget körüljárása rendőrséggel s katonasággal történik. Emlékl kis email-szivek és mellétk készítésére és árusítására magánvállalkozót kérnek föl. Vagy 20,000 plakát fogja az ország minden részében hirdetni a népnünnepet. A ligetben s külön a kereskedelmi muzeumban is katonazenekarok játszanak s ezek szerződéses iránt az előkészületek megtételek. A rendező bizottság fölkerde a honvédelmi minisztert, hogy a nemzeti bandériumhoz engedje át a megfelelő számú lovakat és legénységet. A katonák azonban korhű jelmezekben fognak felvonulni a város utcáin. A városligetben, az Andrássy-ut toroklatánál már a napokban fölállítanak egy izlésses kis épületet, Roskovics Ignác tervei után. Ez épület belsejében camera obscura lesz felállítva, kívül pedig a népnünnepléjjeit árusítják 25 krajczáros elővételi áron. A ki jegyet vált, egyuttal megtekintheti a camera obscurát. E jegyárúsító csarnokra jövő hirdetések most lehet kibérlni. A bizottság ez idő szerint adja ki az engedélyeket korcsmák, kávéházak, elárusító helyek fölállítására, s berendezésére. E részben, valamint a népnünnepléjre vonatkozó ügyekben, Goreczky Zsigmond bizottsági jegyző intézkedik az új városház I. em. 17. sz. a. hivatalos helyiségben. Az ünnepély nagy némaünnep, Odry Lehel rendezi. Az augusztus 19-re kitűzött nagy hangverseny rendezését Szelei Gyula karmester vállalta el s abban a budai dalárdán kívül még tíz budapesti dalegyület működik közre.

A szerb királyi pár válása. Belgrádból sokféle hírvérkezik naponként a szerb királyi pár válásáról, főképp pedig arról, hogy a szerb klerus mily magatartást tanúsít e kérdés ügyben. Mig egy pár nap előtt egész határozottan jelentették, hogy a püspöki synódus, mely első sorban hivatott eldönteni, hogy a válási pár hová tartozik — illetéktelennek jelentette ki magát; a legujabb hírek azt mondják, hogy még nem határozott. A király a trónörökösrel a legközelebbi napokban a bajor alpsebbe, Berchtesgadenbe utazik nyaralni. Nadia királyné még mindig Hágában időzik, egészen visszavonultan.

Egy régi generális emléke. Mária Terézia bécsi szobrának leleplezése alkalmából a király br. Kray Pálnak, Mária Terézia néhai generálisának nevét adta örök időkre a 67-ik gyalogezrednek. Az ezred Eperjesen állomásoz, egy része pedig Késmárkon, ott, a hol Kray született. Itt pár nap előtt ünnepélyesen leplezték le a szülőházai jelölő márványtáblát. A ház a fő-utca 102. száma alatt van. A barna márványtáblát a homlokzatba illesztették. A katonaság az ezred zenekarával délelőtti 9 órákor vonult a házhoz, mely előtt a város képviselő testülete, a paposság, a tüzoltók és a lövészegegyület állottak. Krausz ezredes beszédet mondott, melyben Kray báró érdemeit méltatta és arra buzdította a katonaságot, hogy az ünnepelt férfi életét követendő mintaképp tekintse. Erre a katonaság tisztelgés és a zene hangjai mellett lehullott a táblát borító lepel. Ezután Krausz ezredes átadta az emléktáblát a városi képviselőtestületnek. Beszédre Cserepi Nándor ügyvéd előbb német, majd magyar nyelven válaszolt és megígérte, hogy a várost díszítő emléktáblát gondosan fogják megőrizni. Délben díszbeled, este pedig a katonai zenekar közreműködésével táncmulatságot rendeztek.

Kiásvott ágyugolyók. A budai Lánchid-utczában, a vár tövében, Széchenyi Béla gróf telken állították építenek s alapozás közben érdekes leletek bukkantak. Több mint hatvan darab kisebb-nagyobb kőgolyót találtak teljes egészben, többet pedig darabokra törve és az előbbi falakba beleépitve. A golyók jó nagok. A kisebbek átmérője is 70—80 centim.

A Dr. Forti-féle sebtapasról.



Ezen általánosan kitűnőnek elismert gyógytápasz rendkívül gyorsan gyógyítja...

Általános kitűnőnek elismert gyógytápasz rendkívül gyorsan gyógyítja...

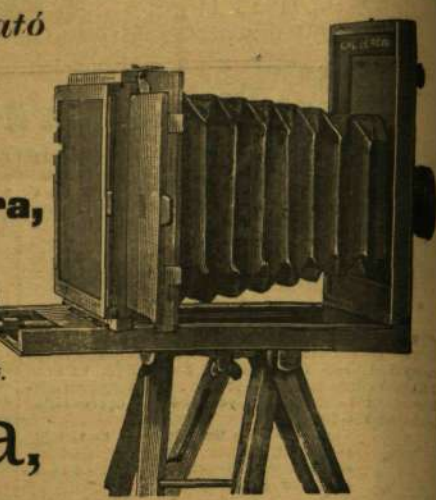
Kitűnő minőségű, olcsó és könnyen hordható

Fényképezési készülékek

touristák és amatőr-ök számára, melyekkel bárki minden előismeretek nélkül a legcsinosabb képeket állíthatja elő.

Calderoni és Társa,

Budapest, IV. ker., kis híd-utca 8. szám.



VASÁRNAPI UJSÁG

33. SZÁM. 1888. BUDAPEST, AUGUSZTUS 12. XXXV. ÉVFOLYAM.

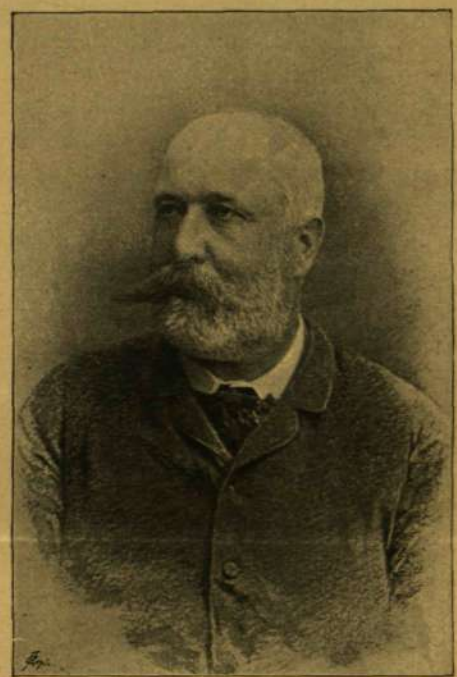
Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt...

A PÉCSI KIÁLLÍTÁS ÉS VEZÉRFÉRFIAI.

Ha a térképen Kanizsától fölfelé egy vonalat húzunk éjszakra Sopron alá...



KARDOS KÁLMÁN FOISPÁN, a pécsi kiállítás elnöke.



NÁDOSY KÁLMÁN, a pécsi kiállítás végrehajtó bizottságának elnöke.

kezik a helyi érdekű kiállításoknál, noha szerényen csupán Baranya, Tolna- és Somogy megyék gazdasági és iparkiallításának nevezi magát.

közlekedési eszközöket és Zsolnaynak építési dísz- és szoborműveit, stb. látjuk. A pavilonok közt kitűnik a kiállítási iroda nagy épülete...

La VELOUTINE

Franciáország és a Külföld Minden illatszerész é néel és Fodor drásznál

Dr. BATIZFALVY kir. egyet. m. tanár, BUDAPESTI HIDEGVIZ-GYÓGYINTÉZETE

(városaligeti fasor és Arena-ut sarkán), idei május 1-jén megnyitott. Az intézet testgyógyászati osztálya 30 év óta működik.

BARNA FOGORVOS

Budapest, váci utca 24. szám. Készít egyes fogakat, fogszorókat és plombákat, jótállás mellett; árák mérsékelték.

Legújabb HÁZI TITKÁR.

MAGYAR LEVELEZŐ ÉS ÖNÜGYVÉD

OLCSÓ KÖNYVTÁR

legújabbban megjelent füzetek:

- 236. sz. Chateaubriand F. A vértanúk. Francia eredetű fordította Dr. Rada István. 1 frt 20 k.



Dr. ZÁRAY KÁROLY, a pécsi kiállítás titkára.

AZ 1844-BEN ALAPÍTOTT BUTOR-KERESKEDÉS

BUDAPESTI II. ASZTALOS-EGYLET BENE PÁL ÉS TÁRSA V. ker., nádor-utca 14.

A 'Franklin-Társulat' kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható: LEGUJABB HÁZI TITKÁR.